

BIL JE NAŠ UČITELJ

»Življenje Edvarda Kardelja je bilo podobno vsemu, le utrjeni in z rožami posuti poti ne,« je nekoč zapisal kronik. Danes bi lahko rekli še več: njegovo življenje je prava slika naše sodobne zgodovine — jugoslovanske revolucije.

V prveč napetem in obremenjenem življenju tega moža, krhkega zdravja, nikoli ni bilo časa za oddih. Celo življenje — od malih nog — je podredil revolucionarnem gibanju, partiji in svojemu narodu. Pa vendar — Kardelj ni nikoli tožil. Tudi ne takrat, kadar mu je bilo najtežje. Ob neki priložnosti je dejal: »Tako življenje sem ljubil, ker je moralo teči tako, kot je teklo, ker je tako moralo biti — v pogojih, v kakršnih sem živel. Poleg tega mislim, da je za človeka vredno živeti le tedaj, kadar ustvarja. Pod tem stavkom ni treba, da si mislimo samo velike stvari. Človek je pač vreden toliko, kolikor je dal generaciji, ki ji pripada s svojo ustvarjalno aktivnostjo, kjersibodi, na kakršenkoli način. In ustvarjanje — to je boj, boj v velikem in majhnem, boj z materijo, boj v družbenih odnosih, boj z zaostalostjo mišljenja. Celo življenje, ki smo ga vsi preživeli, je bil poln take borbe in vsak je dal od sebe tisto, kar je mogel dati.«

Dragi tovariš Kardelj, ti si nam dal vse — ustvarjalnost in življenje in hvala ti. Tvoje delo je naš kažipot, ki nam bo odslej namesto tebe kazal v pravo smer.

OB SMRTI EDVARDA KARDELJA

Velik heroj, vendar navaden človek

To je bil deček z Emonske ceste v Ljubljani, ki je bil zaradi političnega prepričanja že v 14. letu pretepen na žandarmeriji

VEDNO V PRVIH VRSTAH

Kardelj se je še v mladosti, enkrat za vselej, opredelil za delavsko in komunistično gibanje. Igra slučaja je pripomogla, da ga je na to delno pripeljal tudi mladi pesnik Srečko Kosovel, ki ga Kardelj pravzaprav nikdar ni osebno poznal. Kot oboževalec tega pesnika, napredno opredeljenega, se je Kardelj približal redakciji mladinskega časopisa »Mladina«, kjer je Kosovel objavljala svoja dela. Tako je Kardelj korak za korakom krenil po mučniški življenjski stezi, polni trnja pa tudi svetlih trenutkov.

Biti v prvih vrstah pred vojno je taktat pomenilo, da si pripravljen na vse: ilegalno delo, preganjanja, zapor, smrt. Kardelj je za to vedel, vendar se temu ni izogibal nobenega trenutka. Bil je zaprt, mučen. »Zapor in mučenja me niso ustrašovali«, je kasneje dejal Kardelj. »Bil sem pripravljen na eno in drugo«.

Pripoved o Kardeljevem življenju je pripovedovanje o naši sodobni zgodovini: ilegalnemu delu, o Zabeli in Glavnjači, vojni in revoluciji, o povojni izgradnji. To je pripoved o človeku, ki je nekoč, prav tako kot Lenin, v obleki kurjača in na lokomotivi vstopil v okupirano Ljubljano a iz nje odšel v pošarski uniformi. To je pripoved o človeku, ki je že leta 1942 popolnoma miren gledal na Rogu smrti v oči in preživljal najtežje trenutke v življenju v tistem času.

TITOV SODELAVEC

Premalo je, da bi samo rekli, kako je bil Kardelj več desetletij tesen sodelavec predsednika Tita. Njiju je več kot stoletja vezalo prijateljstvo, iste ideje, skupno delo in napor. Edvard Kardelj je bil poleg Tita najstarejši član tistega slavnega Politbiroja iz leta 1937, ki je prerodil KPJ, jo osvobodil frakcionarstva in jo organizacijsko in ideološko pripravil za vojno in revolucijo.

Predsednik Tito je pred leti odlikoval Edvarda Kardelja z najvišjim odlikovanjem v Jugoslaviji — Redom jugoslovanske velike zvezde. Takrat je Tito o Kardelju rekel naslednje:

»To odlikovanje je znak priznanja naših narodov za tvoj dolgoletni plodoviti revolucionarni in državniški prispevek tako v notranjem razvoju socialističnih družbenih odnosih kot na zunanjepolitičnem planu, kjer si prav tako dal veliko, delujoč za prijateljstvo z mnogimi deželami, med katerimi Jugoslavija uživa danes velik ugled. V ta ugled si ti vgradil mnogo svojega napora,« je tovariš Tito poudaril v svoji obrazložitvi podelitve odlikovanja.

Kardelj je bil revolucionar, državnik, znanstvenik, novinar. Njegovo ime je že davno prešlo meje Jugoslavije. Mnogi ga imenujejo »teoretik jugoslovanskega samoupravljanja«. K tem je pripomoglo njegovo ogromno znanstveno delo, nenadomestljiv doprinos k izgradnji novega družbeno ekonomskega in političnega sistema.

Delal je na vseh ustavah v novi Jugoslaviji, na programu ZKJ in seveda na Zakonu o združenem delu. Za njim so ostala dela trajne vrednosti, kažipot generacijam, ki prihajajo za njim. Čeprav že utrujen od boleznih se Kardelj ni predal, delal je do zadnjega diha. Ti naporji so znani vsakemu našemu človeku, svetovni javnosti, prepleteni so v zadnje njegovo delo — delo trajne vredenosti

»Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«.

Kardeljeva vizija sodobnega sveta pa se ni zaustavljala samo na jugoslovanskih izkušnjah. Socializem je razumel kot svetovni proces in mir kot osnovni pogoj za izgradnjo nove družbe.

Kardelj je v sebi združeval realizem politika in analitičnost in vizionarstvo znanstvenika. Tudi v najtežjih trenutkih je bil miren, vedel je, kaj mora storiti.

Bil je na najodgovornejših funkcijah, pred, med in po vojni. Srečeval se je z ljudmi, ki nekaj pomenijo ali pa so pomenili v novi svetovni zgodovini. Pogovarjal se je s Churchilom, Stalinom, Mao Ce Tungom...

»Kardelj je lahko odgovoril na vsako moje vprašanje. Bil je prevzemajoč sogovornik, njega ni bilo mogoče zmešati ali ujeziti. Bil je popolnoma iskren, logičen, popolnoma miren in hladnokrven«. Tako je o prvem srečanju s Kardeljem pisal Maclin Fic Roy, znani publicist in šef britanske vojne misije pri Vrhovnem štabu.

Za nas pa je bil, in tak bo ostal vedno v našem spominu, človek, ki je z nami ustvarjal nov svet in za ta nov svet dal svoje življenje.

In kako so sprejeli smrt Edvarda Kardelja naši Gradisovci?

Ela ZDOVEC, član IO OOS TOZD GE Celje: »Neprecenljivo izgubo za našo skupnost in celotno svetovno skupnost predstavlja smrt tovariša Kardelja. Želim si, da bi njegovo misel še bolj uresničevali v naši družbi, da bi še bolj zaživevala v Zakonu o združenem delu in da bi z našim samoupravljanjem res nadaljevali, kajti Edvard Kardelj je bil naš najvidnejši teoretik na področju samoupravne teorije. Še par let bo preteklo preden, bodo zaživele nje-

gove zamisli. Tovariš Kardelj nam je pokazal, pot po kateri moramo šenaprej hoditi in zato smo vsi dolžni nadaljevati njegovo delo in ga dosledno uresničevati v življenju.«

Vinko VEIT, sekretar OO ZK TOZD GE Maribor: »Tovariš Edvard Kardelj je bil idejni vodja naše partije in v najtežjih trenutkih najbližji sodelavec tovariša Tita. Spomnimo se samo pomembne vloge, ki jo je imel v letih Informbiroja. Kar se tiče neuvrščene politike, lahko rečem, da je idejni sotvorec le-te. Bil je človek in verjel je v človeka. Znal se je z vsakim enako pogovoriti. Nikoli ni povečeval svojo soebnost. Bil je delaven, skromen, strpen in vedno pripravljen spoštovati druge«.

Vili ROJC, predsednik IO OOS TOZD GE Celje: »Novica, da je kruta in zahrbtna bolezen iztrgala iz naših vrst velikega borca, revolucionarja misleca in državnika, je najgloblje pretresla vse delovne ljudi.

V tem trenutku se docela še ne moremo zavedati kakšna je izguba za vse nas, za ves svet, smrt tovariša Kardelja. Njegove misli in ideje so prodirale tudi v kapitalističen svet, v Ameriko, ki je ena najbolj reakcionarnih kapitalističnih držav. Kljub boleznim je tovariš Kardelj vztrajal in delal do zadnjega dneva. Znal je s svojo besedo pridobiti človeka, povedati mu tisto kar je želel. Bil je človek iz naroda in živel je za narod.«

Zlatka MAHER, mladinski funkcionar in blagajnik OO ZK TOZD Projektivni biro Maribor: »Velika odgovornost je pred vsem nam, da ideje in misli tovariša Edvarda Kardelja prenesemo v prakso, da še bolj seznanimo delovne ljudi z njegovim delom, predvsem imam v mislih dve zadnji njegovi knjigi, »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja« in »Svobodno združeno delo«.

V Portorožu so se predsedniki OOSZS, sekretarji OOSZK in predsedniki OOSZSMS poklonili liku Edvarda Kardelja na žalni seji. O velikem sinu naše domovine so spregovorili Lojze Cepuš, Janez Raušl in Mirko Zemljčič

Žalost nad smrtjo Edvarda Kardelja je bila prisotna med vsemi našimi delavci!

Seminar za »obveščevalce«

V začetku februarja letos je bil v Portorožu seminar za člane informacijskih skupin naših TOZD. Na seminarju je bilo 18 gradisovcev.

Vsebinska seminarja je bila dobro pripravljena in tako so bili vsi prisotni s tistim, kar so na predavanjih slišali in se naučili, zelo zadovoljni. Kako prijetno je sedeti med ljudmi, ki na seminar niso prišli le na kratek oddih (kot nekateri zavidežji to večkrat grdo očitajo!) ampak poslušat tisto, kar bodo kasneje lahko uporabili pri svojem delu v informacijskih skupinah. Vsi prisotni so ob koncu seminarja želeli, da se program izobraževanja na področju obveščanja še nadaljuje. Priprava dobrega obveščanja v TOZD namreč ni lahka naloga. Povezana je z veliko odgovornostjo, saj ni pravega odločanja delavcev v našem samoupravnem sistemu brez popolne obvešče-

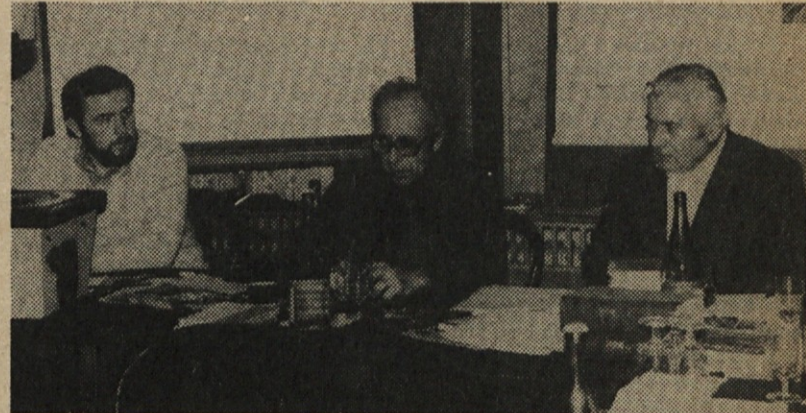
nosti zadnjega v proizvodnji ali pisarni. Te splošno znane stvari pa se pri nas še vedno ne zavedajo in to prav v tistih TOZD, ki bi se na izkušnjah (slabih) še morali kaj naučiti. O dobrem obveščanju najbrž v TOZD GE Ravne in TOZD Železokrivnica ter obeh Kovinskih obratih, pa še Delovni skupnosti že dovolj vedo, saj na seminar niso poslali nobenega slušatelja. Vsaj za prva dva bi lahko mirno trdili, da jim kakšen poduk o obveščanju delavcev ne bi škodil.

Tisti, ki so bili v Portorožju, so odšli domov zadovoljni. Upajmo, da bodo v njihovih tozdih opazili, da se je na področju obveščanja po zaslugi njihovih članov informacijskih skupin kaj spremenilo na boljše.

V današnji številki Gradisovega vestnika so seminaristi prispevali že

svoje prve stvaritve. Ko boste prebrali njihove sestavke, boste najbrž ugotovili nekaj podobnega kot mi »Le zakaj jih nismo že prej znali

»izkoristiti!«! Za naprej bo drugače — za stalno sodelovanje smo se dogovorili na seminarju, rezultate tega sodelovanja pa bo pokazal čas.

Seminar za člane informacijskih skupin je bil povezan tudi s praktičnimi vajami

Rezultati in perspektive v TOZD GE Jesenice

Januar je mesec, v katerem tehtamo dosežene uspehe in neuspehe v preteklem letu in si postavljamo cilje, ki jih želimo doseči v že tekočem letu. V konglomeratu številki, ki jih pripravljajo strokovne službe, se težko najdemo, še težje pa si predstavljamo, kaj le-te pomenijo. Menim, da je sprejemanje zaključnih računov tisti čas, v katerem si ogledamo ekonomske rezultate tudi iz drugačnega zornega kota.

Uspeh, ki ga je naša TOZD GE Jesenice dosegla v letu 1978, to je prejela Gradisove nagrade, je rezultat ekonomskih, organizacijskih pa tudi drugih kazalcev, s katerimi se ta uspeh prikazuje, in prizadevanj posameznikov ter celote. Da je bilo moč tak uspeh doseči, so vplivali različni dejavniki, na primer: ugoden prevzem del, sorazmerno zadovoljiva sestava objekta, ki smo jih gradili — ugodno razmerje stroškov in prihodkov, še dokaj ustrezna sestava delavcev glede njihove strokovne usposobljenosti in zelo konjunkturalen položaj naših storitev na območju, ki ga pokrivalo.

Ob tej priložnosti bi bilo še posebej umestno omeniti nekaj gradbišč, ki so na tak ali na drugačen način izstopala. Spomnimo se del pri izvajanju garderob za potrebe evropskega prvenstva na bazenu Ukova, gradnje mostu pri Želinu, ko je bila prekinjena edina prometna povezava Cerknega z ostalim svetom, zahtevnih del v

KONTILIV v Železarni Jesenice, sanacije bočnega mostu čez Kokro v Kranju in še vrsta drugih objektov po Primorski in Gorenjski. Iz analize o značilnostih teh objektov vidimo, da je šlo predvsem za izredno zahteven način gradnje. Pri tem izstopajo izredno kratki roki, ki so jih naročniki zahtevali, zelo zapleteno in zahtevno delo v izredno težkih delovnih razmerah, ki so zahtevala aktiviranje vseh možnosti sposobnosti in izkušnje naših organizatorjev — tako na gradbišču za realizacijo projekta kot tudi v pripravi dela in tehnični komercialni službi za izbiro ustreznih soizvajalcev in pri oblikovanju take prodajne cene, ki je sprejemljiva za naročnika in izvajalca.

Pri oceni uspehov pa ne smemo spregledati tudi nekatere neuspehe, če jih lahko tako imenujemo! Vprašamo se, zakaj zamujamo z deli na nekaterih objektih? Zanimivo bi bilo videti podatek, koliko denarja je bilo potrebno, da smo poravnali stroške zaradi odprave pomanjkljivosti na objektih, ki smo jih izgotovili v prejšnjih letih? Ta številka je precej visoka! Tovariši sodelavci, ali se zavedamo, da smo morali ta naš težko ustvarjeni dohodek, ki bi ga lahko namenili za naš bodoči razvoj, uporabiti za naše storjene napake v preteklosti? Ali se, tovariši samoupravljalci, zavedaš, da so bili na nekaterih manjših objektih stroški skoraj enkrat večji, kot je bila dgo-

vorjena prodajna cena? Ali se kdaj vprašamo, kako ravnamo z materialom, kakšen je izkoristek naših strojev in prevoznih sredstev? Ali se pri tem zavedamo, da vso neučinkovitost in večjo porabo materiala in energije plačamo iz našega dohodka?

Zavedati se moramo, da s svojim predpisom na prevoznici, delovnem nalogu, prejemnici, potrdimo, to je plačamo storitev. Kje je takrat naša zavest, da vprašamo »tovariši, zakaj si porabil za eno vožnjo (4 kub. m betona) na razdalji 15 km 7 ur časa? Zakaj si razžagal nove opazne plošče? Zakaj je na gradbišču prispel nekompleten, neustrezen in pokvarjen stroj? Pa tudi, »dragi tovariši«, ali upaš reči sodelavcu in tudi vodji »Zakaj vgrajuješ kubični meter betona štiri ure ali celo šest ur?« Zakaj zadosti zgodaj nisi naročil potreben material, stroj itd.? Zakaj moramo s pet tonskimi kamioni voziti vsako metlo posebej, vsak kilogram armature posebej, vsako desko posebej itd.?»

In problemi se ne pojavljajo le na gradbiščih ampak tudi v drugih službah. Ali smo v pripravi dela izbrali pravilno tehnološko varianto, ali pa smo zvedeli kar prvo? Ali smo ponudbo pripravili zadosti kvalitetno? Vedno pogosteje se čudimo, zakaj neuspeh na licitacijah, ki so lahko življenjsko pomembne za celotno delovno organizacijo, in ne le za po-

samezni TOZD. Zakaj zanemarjamo razvoj kadrov in tehnologije? Ali se zavedamo, da nas konkurenca dohiteva in prehiteva? Če si vzameš čas in razmišljamo o teh vprašanih (in prav bi bilo, da bi), se nam problemi kar kopičijo.

Kje smo ekonomisti, organizatorji in vodilni kader v naši DO, ki bi znali ovrednotiti oziroma izraziti te pomanjkljivosti v številki?

Zavedam se, da je to izredno velika številka. Tovariši, prepričan sem, pa tudi upam, da tako misli še kdo drug v naši DO. Kolikor uspemo te slabosti zmanjšati le za en sam odstotek, da se bo to za veliko, veliko več odstotkov poznalo pri našem dohodku. Zato menim, da bi moralo biti to temeljno vodilo v letu 1979. Pomemben dogodek, ki bo zagotovo prispeval svoj delež k izboljšanju stanja in ki ga na koncu ne gre zanemariti, je sprejem pravilnika o planiranju. S tem dokumentom naj bi zagotovili smotnejše načrtovanje vseh dejavnikov, ki vplivajo na poslovanje v naših TOZD. Že sedaj se moramo zavedati, kako potreben je ta akt in da v fazi razprave in sprejemanja ne bomo tako hladni, kot je to naša že ustaljena praksa. Če hočemo priti do zaželjenega rezultata, moramo že v začetni fazi vgraditi v ta pravilnik metode in izkušnje, kako bomo dosegli postavljeni cilj.

ŠTEFAN ŽEMVA

Naloge in odgovornosti sindikata na področju obveščanja

Naloge sindikata v sistemu informiranja so jasno opredeljene tako v Zakonu o združenem delu kot tudi v sklepih 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Zakon o združenem delu postavlja sindikat v vlogo povezovalca vseh tokov samoupravnega komuniciranja. To pomeni, da ima sindikat prav gotovo veliko obveznost oziroma odgovornost pri zagotavljanju učinkovitega sistema obveščanja in informiranja.

V Gradisu smo že pred časom ugotovili, da je nujno poudariti take načine obveščanja, ki bodov največji meri zagotavljali neposrednost in učinkovitost pri usklajevanju sta-

lišč ter pri zagotavljanju pogojev za učinkovit nadzor nad uresničevanjem dogovorjenega. Tako zagotavljeno obveščanje in informiranje bi pripomoglo, da bo vsak delavec seznanjen z rezultati svojega dela.

V zvezi z obveščanjem smo sprejeli nekaterastališča in sklepe že na letni konferenci OOS 7. 1. 1976 in pozneje v letu 1978, na občnem zboru konference. Tako smo se dogovorili, da bo naše glasilo Gradisov vestnik deloma tiskan v srbohrvaščini in lahko rečem, da smo s tem napravili dober korak naprej. Prav tako smo želeli, da bi vestnik izhajal pogosteje, tako da bi se lahko v čim

Informacijske skupine so ponovno oživele

krajšem času seznanili z dogajanjem v naših TOZD.

Sindikat je nadalje iskal še druge načine obveščanja. Tako so bile že leta 1976 ustanovljene Informacijske skupine v vsaki TOZD. Žal ugotavljamo, da ne delujejo tako kot bi morale in bo potrebno na tem področju primerne vspodbujanje za delovanje. V pomoč pri delu informacijskih skupin bo tudi seminar, ki je bil od 5. 2. do 7. 2. 79 v Portorožu. Udeleženci seminarja lahko ugotavljamo, da je bil le-ta dovolj konkreten in vsebinsko bogat, kar bo prav gotovo v veliki meri prispevalo k požitvi dela informacijskih sku-

pin v TOZD.

Tudi sama organiziranost naših osnovnih organizacij sindikata zagotavlja svoj del k učinkovitemu informiranju. Delegati v izvršnih odborih so izbrani iz posameznih delovnih skupin in je tako poskrbljeno za učinkovito obravnavanje vse problematike, ki nastopa v združenem delu. Tak način delovanja zagotavlja, da je vsak delavec hkrati tudi udeleženec o vseh vprašanih.

V sindikatu si bomo še naprej prizadevali za uresničevanje nalog s področja informiranja in skušali bomo to delo še bolj poglobiti.

ALOJZ PRAČEK

DEJAVNOST ZK IN VLOGA SUBJEKTIVNIH SIL V SISTEMU OBVEŠČANJA

ZK kot idejnopolitična sila v našem družbenopolitičnem sistemu in kot avangarda delavskega razreda nima samo splošnega pomena za družbo kot celoto ampak je organizirana tako, da deluje tudi v osnovni celici našega samoupravljanja v temeljni organizaciji. Pravilna povezanost komunistov in njihovo delovanje v temeljni organizaciji je pomembno za vse delavce pri njihovem pravilnem spremljanju in odločanju v delovnem procesu.

V vsaki TOZD je organizirana OOK kot celica našega družbenopolitičnega delovanja. Delo in samoupravljanje komunistov naj bi se odražalo v pravilnem in sprotnem obveščanju vseh delavcev v kolektivu o vseh perečih problemih, delu in napredku same temeljne organizacije.

Dolžnost komunistov ni samo to, da obveščajo, temveč tudi, da opozarjajo na napake in jih skušajo odpraviti. V sistemu obveščanja so nosilci sprotnega in resničnega informiranja zaposlenih, njihova dolžnost pa je tudi nastopati proti neresničnim in dvomljivim pojavom v kolektivu.

Pri svojem delu so povezani z Občinsko konferenco ZK, od koder

dobivajo osnovna navodila in informacije za njihovo delovanje. V svojem programu dela komunisti sodelujejo pri oblikovanju kadrovske politike TOZD.

Člani ZK v TOZD so tudi v organizaciji upravljanja, kjer spremljajo delo, dajejo pobude, smernice, skrbijo za pravilno in točno izvrševanje sprejetih sklepov, saj organizacija ZK nosi moralno in politično odgovornost za nepravilno in moteno poslovanje v temeljni organizaciji.

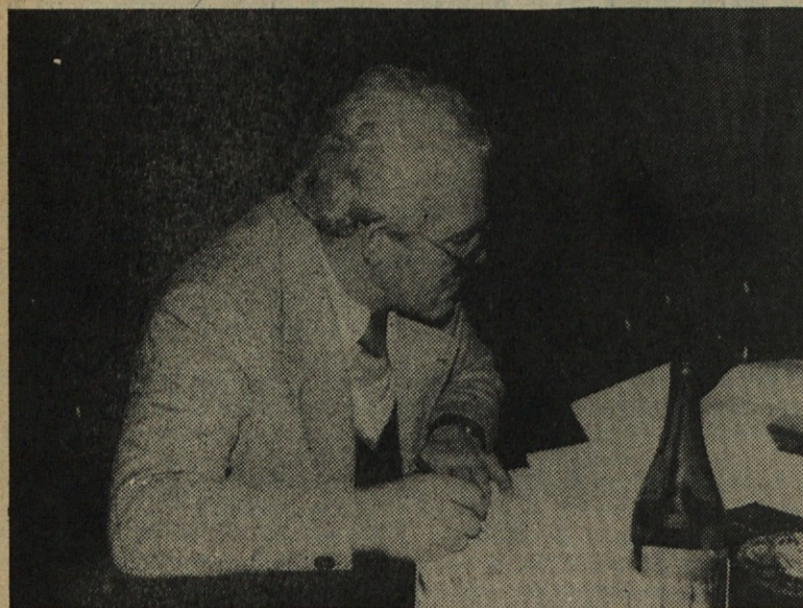
Pri sprejemanju novih članov v OOK si morajo komunisti prizadevati, da v njihove vrste vstopajo neposredni proizvajalci, kajti delo komunistov se ne odraža samo v njegovem političnem delu, temveč tudi v neposredni proizvodnji, pri njegovem delu, nalogah, ker za svoje opravljeno delo odgovarja ne samo materialno ali moralno, temveč tudi politično.

Iz vsega navedenega, je delo in dolžnost komunistov družbenega pomena, saj so komunisti nosilci vseh političnih idej, samoupravnega družbenega dogovarjanja, načrtovalci družbenega razvoja in informatorji o delu svoje organizacije.

MIKLAVŽIN JANKO

O uspešnosti seminarja se bomo lahko kmalu prepričali v našem glasilu

Naloge, ki so jih imeli seminaristi so se lotili zelo zavzeto

Kaj delajo kadrovske službe

Večkrat se nekateri ljudje vprašujejo kaj delajo kadrovske službe. To vprašanje ni nekaj izjemnega, saj nosi kadrovska politika s seboj vedno veliko problemov, zlasti takrat, ko gre za razvojno politiko, za novo tehnologijo in tehniko, za uvajanje novega znanja, vzgojo kadrov itd. Ta problematika pride šele takrat do izraza, kadar nimajo delavci, ki opravljajo ta dela, dovolj strokovne pomoči — oziroma podpore še od ostalih strokovnih služb. Žal, te pomoči v naši TOZD primanjkuje, malo iz objektivnih malo pa subjektivnih razlogov, ker marsikdo še vedno misli, da je kadrovska služba le stranska veja v TOZD in da samo izvaja dela oziroma naloge, ki jih določajo zakon, samoupravnih organov. Seveda ni tako, saj mora delavec, ki opravlja dela v kadrovski službi, še prevečkrat poznati in obravnavati osebne probleme, ki tarajo delavca, mu pomagati z besedami in dejanji. To delo pa zahteva veliko časa, predvsem pa takrat, ko že na obrazu delavca vidiš, da z odgovorom ni zadovoljen ali da ga ne razume.

Dokler kadrovska služba ne bo vrednotena po položaju ter stimuliranje njenih strokovnih delavcev z nemi ostalimi ključnimi službami, bodo še vedno obstajale težave tako pri samemu delu kakor tudi osebnem zadovoljstvu delavca, ki to delo opravlja. Poleg omenjenega se kadrovska služba ukvarja tudi s proučevanjem in oblikovanjem znanstvenih metod organizacije dela, na grajevanjem kadrov in uporabo specifičnih kadrovskega metod in tehnik. Da bi kadrovska služba lahko prispevala še večji delež k hitrejšem re-

ševanju kadrovske problematike ter ustreznosti razvitosti te službe v TOZD, je potrebno oblikovati tudi celovit informacijski sistem, ki bo omogočil ustrezno koordinacijo ter s tem v zvezi tudi ustrezno evidenco in obdelavo kadrovskega podatkov v Gradisu.

HILDA PROSENJAK

Tajnica v naši samoupravni družbi

Naziv tajnica ali tajnica direktorja še danes nekateri ljudje razumejo po svoje, vendar le tisti, ki še danes niso dozoreli za našo samoupravno družbo. Želja vsake osebe, ki opravlja tajniška opravila, je, da čimbolj zadovolji s svojim delom zahtevam svoje delovne organizacije oz. svojega nadrejenega. Za uspehe pri delu je predvsem pomembno, da tajnica s pravilnim mišljenjem gleda na zahteve delovnega mesta in zahteve organizacije.

Naša samoupravna družba nam dovoljuje, da se ženska čimbolj uveljavlja na področju samoupravljanja. Pravico ji daje, da lahko tudi samo po svoji presoji odloča, kaj je prav in kaj ne, da lahko uveljavlja svoje zahteve, ki so v prid nje in v prid delovne organizacije. Podatki nam kažejo, da smo na delovnem mestu tajnice predvsem ženske. Prav tako je resničen podatek, da v delovni organizaciji zahtevajo tajniška opravila zbrano, če lahko rečen — »celo osebo«, dom pa prav tako zahteva celo ženo in mater. Predvsem tukaj se kažejo slabosti, ki velikokrat ovirajo pravilno vlogo na delovnem mestu ali doma. Vemo, da lahko le z vključevanjem v delo samoupravnih organov in družbene politične organizacije začrtamo pravo pot in pravilno opravljamo svoje delo.

Seveda ni dovolj le vključevanje ampak tudi delovanje v samoupravnih organiz. Pravičen in razveseljiv je podatek, da se tajnice v Gradisu vedno bolj vključujejo v delo samoupravnih organov in prav bi bilo, da jim na tem področju damo čim več možnosti in pobud, saj lahko le na ta način ustvarjajo in zadovoljujejo potrebe delovne organizacije in svojih nadrejenih — direktorjev. Vemo, da z veseljem pristopijo k svojim opravilom ali jim torej ne bi pomagali do še večjih uspehov?

Zato nam bodo še bolj zaupale.
PEHARDA MILICA

Kako sprejemamo ceno stanovanj?

V Uradnem listu štev. 8/70 je bil objavljen razpis za oddajo gradbenih, obrtniških in instalacijskih del za izgradnjo stanovanjskega bloka.

V razpisu je bilo navedeno: datum, ura in kraj odpiranja ponudb, projekantska vrednost in velikost objekta ter popis dokumentacije, ki je prav tako sestavni del ponudbe.

Lositacije se je udeležilo pet predstavnikov različnih gradbenih OZD.

Člani komisije za oddajo del so preverili ali so ponudniki poleg ponudbe in cenikov / v kuverti ki je bila zapečaten / tudi zahtevane izjave, ček za varščino in pooblastilo predstavnikov delovnih organizacij za sodelovanje na licitaciji.

Sledilo je odpiranje ponudb. Cena za 1 kvd. m stanovanjske površine najnižjega ponudbenika je bila 5.450. — din, najvišjega 7.800. — din, razlika je 45 %.

Nihče ni ponudil drugačne izvedbe. ROMANA GOLJAT

Romana Goljat in Evgen Požgai iz TOZD Gradnje na seminarju

Delavci morajo sodelovati

S samim sprejemanjem zakona o združenem delu se je delavski razred na široki bazi odločil za nadaljni program razvoja samoupravnih socialističnih odnosov, zavedajoč se, da to ni zadnja stopnja socialistične graditve. S takšno odločitvijo, da je delavec sam glavni nosilec in izvajalec zadanih nalog in ostalih samoupravnih določil, si je ta zagotovil vodilno vlogo delavskega razreda.

Samo v obdobju pripravljanja zaključnih računov. Za uspešnost tega dela mora biti aktiven celotni delavski razred. V nasprotnem primeru le formalno izvajamo zakon o združenem delu. Za to je potrebno delavce popolno seznaniti s slabostmi poslovanja, da lahko s svojimi ocenami rezultatov dela in poslovanja pozneje odpravljajo nepravilnosti. Vsaka taka temeljita ocena lahko mnogo prispeva k urenitvi delovne družbenoekonomskih

odnosov. Ker je pripravljane zaključnega računa omejeno na kratek čas, smo primorani, da se takoj vključimo v javne razprave, zbere ter druge oblike dogovarjanj, ki jih je dolžan organizirati sindikat.

Ne smemo ostati neaktivni. S tem se odtujujemo od svojih pravic ter tako dopuščamo, da drugi odločajo o stvareh, katere smo ustvarili sami na podlagi združenega dela. Ravno zato moramo biti vsi prisotni in delavni pri pripravi zaključnih računov. S tem bomo dosegli dobro odločanje o nadaljnjih poteh našega združenega dela ter s tem izpolnjevali naloge in smernice, zadane na razpravah pri sprejemanju zakona o združenem delu.

S tem delovanjem ne smemo nehati, ko bo zaključni račun izšel, ampak je naša naloga naprej izpolnjevati naloge, ki jih sproti dajeta sindikat in EVC.

Hilda Presenjajk

Skrb za delavca v prvi plan

Na naših delovnih mestih vsakodnevno srečujemo redne pereče probleme, kako naj skrbimo za delavca v naši družbi.

Kje se začne in kje neha naša skrb za delavca?

Čeprav vsa ustavna določila in vsi samoupravni predpisi zakonsko določajo v prvem planu skrb za delavca, je v naši družbi še marsikje precej težav.

Delavca — samoupravljalca moramo gledati predvsem kot človeka. Pri tem mislimo na delavca vseh kadrovskih profilov v raznih panogah gospodarstva in družbeno političnega življenja. Vsak posameznik naše družbe je dolžan spoštovati in po svojih močeh skrbeti za pravilno izvajanje vseh humanih načel naših zakonov.

Skrb za delavca se prične že pri samem sprejemu na delovno mesto. Pristojna služba mora novospregtega delavca seznaniti z vsemi pravicami in dolžnostmi, z gospodarsko dejavnostjo v podjetju, z razvojem in planom ter tekočim finančnim stanjem. Delavca je potrebno nadalje seznaniti z njegovim novim delovnim mestom, s sodelavci in predpisi o varstvu pri delu. Da bi se v novi sredini hitreje vživel in uspešno delal, je dolžnost njegovih sodelavcev, da ga pravilno sprejmejo v svoj kolektiv, seznanijo z delovnim in družabnim življenjem v novi delovni skupnosti.

Skrb za delavca ne preneha pri tem. Vsak dan moramo zasledovati delavčev uspeh, njegova prizadevanja in seveda tudi njegove težave pri

delu. Pomagati mu moramo z nasveti ali s praktičnim primerom. Ne smemo mu z nepravilnim odnosom vzeti dobre volje do dela, hrabriti ga je treba, spodbujati in ga pravilno vzgajati na delovnem ali učnem mestu.

Jasno je, da od vseh delavcev ne moremo pričakovati enak delovni uspeh, zato je najvažnejši pristop do delavca in od tega je v veliki meri odvisen tudi njegov uspeh pri delu ali učenju.

Delavca v nobenem primeru ne smemo gledati samo kot delavca — proizvajalca ali ustvarjalca temveč tudi kot človeka naše družbe — naše skupnosti.

Dolžni smo ga razumeti, mu pomagati in ga spoštovati, da lahko prispeva svoj delež družbi tudi kot aktiven član družbeno političnega življenja.

Človek — delavec je največje bogastvo družbe. Prav iz tega torej izhaja naša skrb, da ustvarimo takšne pogoje dela, kjer bo ta delavec lahko največ ustvarjal. In prav tako smo dolžni istemu delavcu omogočiti dostojne in urejene življenjske pogoje, stanovanjske razmere, počitek med delom, urejeno prehrano, letni oddih, prihod na delo, zaščitna sredstva itd.

Dolžni pa smo delavca tudi tekoče seznanjati z problematiko dela in planom, z uspehi in neuspehi ter ga pošteno in objektivno obveščati o stanjem naše del. organizacije.

Še marsikje pa namesto te prve skrbi za delavca prevladujejo težnje po materialnosti in po hitrem zaslužku in pri tem žal pozabljamo, da to nikakor ni v skladu z načeli naše samoupravne ureditve.

JANI KLANČAR

Vzgoja mladih nas obvezuje

Pomen vzgoje je bilo prisotno skozi vsa povojna obdobja in vsako obdobje je zahtevalo drugačne prijeme v vzgoji, vendar pa je bila mladina vseskozi revolucionarna in je korakala v prvih vrstah graditvi naše samoupravne družbe. Tudi v Gradisu smo posvečali poseben pomen vzgoji in izobraževanju mladine. Danes se skoraj deset odstotkov delavcev izobražuje in med njimi je veliko mladih. Vsaj tako je v našem tozdu GE Koper, mislim pa, da je podobno tudi v drugih tozdih Gradisa. Velik poudarek dajemo na strokovno usposabljanje pa tudi na družbeno, ekonomsko in politično izobraževanje.

Veliko mladih pride k nam z nedokončano osnovno šolo. Tem delavcem potem svetujemo, da najprej končajo osnovno šolo na delavski univerzi Ivan Regent v Kopru. To izobraževanje podpiramo zato, da bi pozneje lahko nadaljevali strokovno izpopolnjevanje.

V našem tozdu imamo raznovrstne potrebe po kadrih in smo zelo zadovoljni, da se ljudje prijavljajo za izobraževanje in izpopolnjevanje. Včasih pa le ni tako; vse preveč se mladi ljudje odločajo za izobraževanje mimo potreb tozda. Ko ti delavci končajo izobraževanje, nastopijo problemi, kako te kadre še nadalje zaposliti na našem tozdu ali v drugih tozdih. Prav tu nastane problematika, kako so naše kadrovske službe malo med seboj povezane in seznanjene s potrebami problematiko v drugih

tozdih. To poudarjam zato, ker se naši mladi delavci najraje prijavljajo za izobraževanje poklica strojnikov. Če je to strojnik lahke mehanizacije, nekako še lahko uredimo pa tudi tu so omejene možnosti. Če pa se želijo izobraževati za strojnika težje mehanizacije, je kasnejša zaposlitev skoraj nemogoča. Nekateri končajo tudi šolo za poklicnega šoferja, ker pa je pri nas omejeno število šoferjev, jih več ne moremo zaposliti.

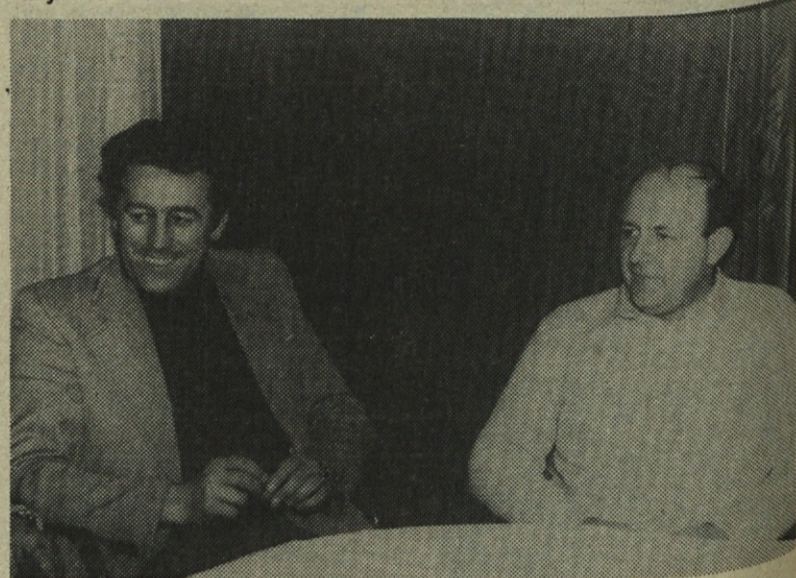
Vsak sprašuje nato, kako da tako velika delovna organizacija, kot je Gradis, ne more imeti delovnega mesta šoferja ali pa možnosti za nadaljnje izpopolnjevanje za strojnika težje mehanizacije. Zelo težko je poslušati takšna tarnanja delavcev. Ob tem jih bomo prej ali slej izgubili, čeprav so to največkrat dobri delavci.

Predlagam, da naj bodo če kadrovske službe v tozdih posredujejo možnosti za izobraževanje in potrebe po kadrih samega tozda. Tako se bo delavec lahko odločil pravilno in mu bo omogočeno nadaljnje izpopolnjevanje njegove strokovnosti. Seveda se ne bi smelo pojavljati, da odgovorijo delavcu v kadrovskih službah, da ne rabijo njegovega profila, čez nekaj časa pa ta ugotovi, da preko oglasa v dnevnem časopisu iščejo prav njegov profil delavca.

Za uspešno vodenje kadrovske politike bi morale kadrovske službe bolj sodelovati z delavci in družbeno političnimi organizacijami, saj bomo le tako uspešno reševali kadrovska vprašanja. Anton Franderajh

Na seminarju za člane informacijskih skupin so vsi pozorno spremljali predavanja

Štefan Rac iz TOZD OGP in Štefan Žemva iz TOZD GE Jesenice

Tudi izpopolnjevanje direktorjev sodi v vsakoletni program dela našega Centra za izobraževanje. Na sliki sta direktor komercialne službe pri DS Janez Kuštrin in direktor TOZD GE Koper Franc Plazar na seminarju v Portorožu

Seminar

V ponedeljek zjutraj smo se v avto dali ter po slabi cesti v Portorož pognali.

Med potjo smo se ustav'li, da avtomobil ne bi vžgali, tam smo tudi pijačo in sendviče v želodec dali.

Kljub temu ob pol desetih smo že tam, material po mizah je že razmetan. Zamudnike čakajo še stoli prazni in prek predavatelja tud' ostre kazni.

Naše delo smo pa le začeli in kmalu se prav dobro »ujeli«, tudi teme za pisanje smo dobili in pri obdelavi se kar mal' potili.

Naš predavatelj pravi: »Bo že šlo! S časoma tako novinarjev v Gradisu ne bo manjkalo!«

Tako minil je ponedeljek in prišel je novi dan, vsi hitimo na zajtrk še na pol zaspan'.

Vendar smo zdržali — ob radenski in kavi, kdo naj bi zdaj rekel, da nismo mi »ta pravi«.

V sredo smo veselo okrog mize se »posejali«, kmalu bo zaključek in se bomo domov peljali.

Seminar je res uspel, vsi smo pozorno poslušali, za nadaljnje naše delo smo si novih znanj nabrali. Še nazadnje bi omenil hrano in osebje našega hotela — za nas so »dobro« poskrbeli, poleg dela smo tud' malo jedli.

So pač take jedi — kalorične in okusne, vnaprej tako prirejene, da se nihče ne zredi.

Predavatelj Dušan Rebolj je takole nam dejal: »Glavo hitro napolnite in na slabe usluge pozabite!«

Mogoče sem predolg bil, zato vas zdaj pozdravljam, za naprej nikar se ne pozabimo in po možnosti čim prej zopet skup' dobimo.

Če kaj slabega je b'lo, naj vam ne bo hudo, bili smo zadovoljni in dela informatorskega zopet smo voljni.

MILENKO NIKIČ

Skrbimo za izobraževanje lastnih kadrov

Vsem nam je znano, da imamo v podjetju center za izobraževanje, ki skrbi za izobraževanje lastnih ka-

drov. V tem seveda ni slabih strani, zato omenimo tiste pozitivne strani tega izobraževanja, ki so se že poka-

zale v našem delu in napredku organizacije, pa tudi celotne družbe, v kateri smo.

Najprej omenimo tečaje za različne kvalifikacije. Organiziramo jih vsako leto, na njih pa delavci pridobivajo znanje, s katerim hitreje, kvalitetneje in bolj varno ustvarjajo dobrine. Delavci, ki obiskujejo tečaje, morajo (seveda) prej s svojim delom, disciplino in prizadevanjem za boljšo organizacijo dela pokazati zanimanje za večje znanje. Želimo, da bi bilo takih primerov več.

Tudi na delovodski in gradbeni tehniški šoli imamo delavce, ki se izobražujejo ob delu. Center za izobraževanje jim daje štipendije ali plača šolnino. Ko pa je šola končana, dobijo plačani dopust za pripravo na zaključne izpite.

Poleg tega imamo študente na višjih in visokih šolah, ki nam po končanem študiju veliko pomenijo.

Upajmo, da bo še več uspehov in zavedajmo se, da pri izobraževanju na tečajih, višjih in visokih šolah pridobivamo ne le strokovno ampak tudi moralno politično izobrazbo, s katero lahko dosežemo še večje uspehe — pri delu v organizaciji in našem samoupravnem družbenem sistemu

MILENKO NIKIČ

poslanstvo...«, bodo porekli drugi, in se morda jutri, ko bodo te iste matere — naše sodelavke sporočile svojim predpostavljenim nujno odsotnost zaradi nege, ki je potrebna njihovim najmlajšim, celo ironično nasmehnili. Da, res nasmehnilo, s pripombo da je z ženskami pač križ, ker človek nikoli ne ve, kako bo z njimi na delu naslednji dan, ker jim zmeraj nekaj manjka!

Zakaj smo takšni? Ali smo prepričani, da je naše obnašanje pravo? So mnogi naši tovariši takšni ravno zato, ker prav tu začutijo svojo šibkost in hočejo ravno zato dokazati, kako močni da so?

Resda naše žene in matere redkeje srečujemo z rokovnikom v roki in da so tudi v organih upravljanja le za barvo. Zato bi o tem tembolj veljalo razmišljati... in tudi kaj narediti.

IVANKA GOLOB

Mati v proizvodnji — ali smo enakopravni?

»Mama« — na največkrat prva spregovorjena beseda, varno zavetje, posebljena dobrota in toplina... Mati, katere oči povedo več kot množica besed. In mati, začetek, vir in moč življenja... Koliko jih je med nami, mater? Delajo... V tovarni, na polju po gradbiščih in v pisarni. Povsod so! Delajo, kot delamo vsi. Bolj ali manj zavzeto, bolj ali manj marljivo, odvisno pač od narave njih in od privzgojenih navad. A vendarle se mnoge med nami razdajajo bolj. S svojo bogato, materinsko dušo prispevajo, da je tudi naš delevnik lepši, toplejši. In ko odzvojni zvonček, ki naznanja, da se je redni delovnik zanje končal, se za mnoge začinja novi.

Toda ali vidimo to? Ali jih ni med nami še vedno veliko, ki mislijo, da so žene, matere še vedno primerne le za vse to in le za določena opravila in naloge? »To je njihova dolžnost

Razmišljajmo o fleksibilnem stanovanju

Vse pogosteje se srečujemo s pojmom fleksibilnega, po domače povedano, spremenljivega stanovanja. Stanovalci z bivanjem v sedanjih betonskih tunelih niso zadovoljni, še manj bodo zadovoljne prihodnje generacije.

Vemo, kako se obseg in potrebe družine neprestano spreminjajo. Otroci odrasčajo in že v teku ene generacije se pojavljajo različne želje po prenavljanju stanovanja. Pri mladi družini naj bi bili otroci in odrasli neločljivo povezani v velikem bivalnem prostoru. Pozneje, ko se v družini pojavljajo notranje napetosti, iščemo oddih z osamitvijo v kabinetih, kjer si urejamo svoje delovne oaze.

Sedanje celice v tunnelskem načinu gradnje, z razponom največkrat po 3,60 m, merijo 18 kvadratnih metrov, so solidno armirane in imajo visoko trdnost betona. Izbrani material in dimenzije ne dovoljujejo nobenega spreminjanja. Svoje človeške nagone po prilagajanju smo s tako gradnjo zavestno, lahko rečemo, tehnokratsko zatrli; življenje v teh celicah smo s svojo izvajalsko direktivo utesnili brez izgledov za izboljšanje v prihodnosti. Sedanji stanovanjski objekti bodo presegli svojo življenjsko dobo, ki se danes računa 100 let. Še več! Konstrukcija betonskih celic bo preživela stoletja, če ne bomo vanjo posegali nasilno.

Prav in pošteno je, da tudi gradbinci pričnemo razmišljati o posledicah današnje tunnelske gradnje, ki je

tehnološko sicer dobro razvita in ekonomsko upravičena, nima pa zadosti bivalnih kakovosti. Pri zasnovah stanovanj v tunelih iščemo izboljšave z izrezovanjem nosilnih sten in s kombiniranjem razponov, s čimer se prilagajamo nekim namišljenim funkcionalnim zahtevam bivanja. Te načine reševanja zasnov smo preizkusili in preživeli, ne da bi uspeli zmanjšati problem prilagodljivosti bivalnim potrebam uporabnikov.

Gradnja stanovanj v bližnji prihodnosti, ki bo z novimi spoznanji družbeno drugače vrednotena, bo slonela na načelu: en prostor — eno stanovanje. Ta prostor bo velik 40 ali 50 ali 80 kvadratnih metrov; vseeno koliko. V tem prostoru si bo vsak stanovalec po svojih željah ustvarjal svoje bivalne koticke. Pregradne elemente bo kupoval v trgovinah, kakor danes kupuje omare in jih doma sestavlja.

Današnja gradbena tehnika nam omogoča obvladovati večje dimenzije prostorov. Vzbuditi je treba le interes za nov pristop k stanovanjski problematiki pri vseh udeležencih stanovanjske gradnje. Zavzeto morajo sodelovati načrtovalci pri zasnovah, izvajalci pri spremembah, samoupravne stanovanjske skupnosti z bankami pri fizični politiki. Skratka večplastno, dobro usklajeno delo bo dajalo pečat prihodnji stanovanjski kulturi.

SIMON FIŠER

V TOZD OGP ne zaostajamo

Ko smo pred letom in pol v tozdu OGP načrtovali plan za leto 1978, smo predvidevali, da bomo »pridelali« 16,5 starih milijard din. Kar malo nas je bilo strah, kako bomo ta plan uresničili, saj smo se tudi v našem obratu srečevali s problemi, kot so pomanjkanje dobrega kadra, pomanjkanje nekaterih materialov itd.

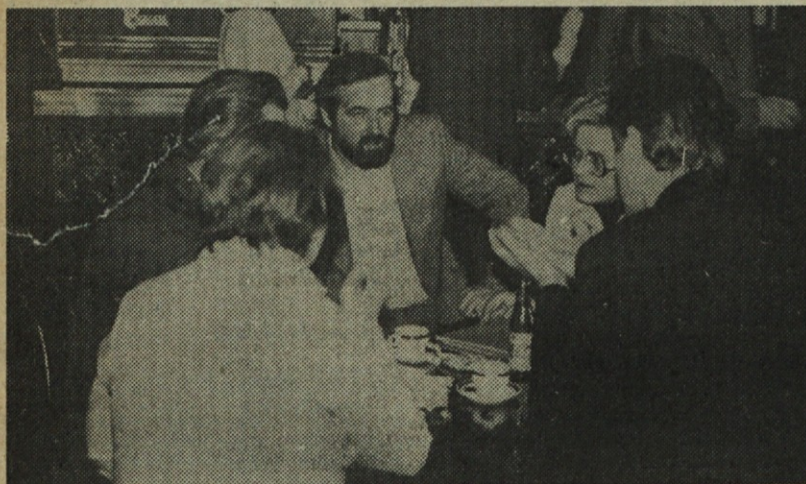
V prvem polletju lanskega leta smo kar malo zaostajali za tistim, kar smo si začrtali. V drugem polletju smo stanje popravili, tako da smo na koncu leta 1978 ne samo izpolnili letni plan, ampak smo ga celo prekoračili za eno milijardo starih dinarjev. Ob tem lahko povem, da v

vseh zgodovini našega obrata nismo dosegli tako velikega dohodka.

Ob tem nismo pozabili na standard članov kolektiva. Lani smo kupili kar 8dvosobnih stanovanj in preskrbeli v samskem domu stanovanja za 48 naših delavcev. Ob vsem tem skrbimo tudi za zdravje zaposlenih: organiziramo preventivno zdravljenje nekaterih kroničnih obolenih delavcev, nudimo socialno pomoč bolnim itd.

Lahko bi še in še našteval delovne uspehe naših posameznikov ali celotnega kolektiva. Mislim pa, da bi bilo najbolje, ko bi jih sproti objavljali v našem glasilu Gradisov vestnik.

ŠTEFAN RAC

Seminarji »dajo« veliko dobrega tudi v odnosh, takrat se prediskutira snov, ki so jo slušali na predavanjih ali pa se pogovori o zadevah, za katere doma ni bilo priložnosti

Pred izborom predsedništva SFRJ

Sve republike i pokrajine, do polovine aprila, treba da izaberu kandidate za članove Predsedništva SFRJ. Mandat sadašnjem Predsedništvu ističe 15. maja, a prema Ustavu, članovi novog predsedništva biraju se trideset dana pre isteka mandata sadašnjih članova. Konstituisanje i preuzimanje dužnosti novog Predsedništva obavlja se na zajedničkoj sednici veća Skupština SFRJ. Činjenica da će i u narednih pet godina sastav ovog najvišeg i najodgovornijeg kolektivnog rukovodstva u našoj zemlji ostati nepromenjen, ne umanjuje značaj političke akcije. Naprotiv, za izvršavanje ovog posla nužno je obaviti ozbiljne organizacione, političke i druge pripreme i utvrditi rokove za pojedine aktivnosti u Socijalističkom savezu, Savezu sindikata i skupštinama republika i pokrajina.

Predstojeći izbori su prilika da se oceni dosadašnja aktivnost Predsedništva SFRJ i podseti na njegov kratak istorijat. U skladu s promenama u našem ustavnom sistemu, prvo Predsedništvo SFRJ ustanovljeno je juna 1971. godine. Na potrebu njegovog formiranja ukazano je i u predlogu Predsednika Republike o promeni Ustava SFRJ upućenog Saveznoj skupštini decembra 1970. godine. U predlogu se, pored ostalog, kaže: »Radi dosljednog organizovanja Federacije kao zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti i obezbeđenja uticaja i odgovornosti republika i pokrajina u vršenju funkcija Federacije, potrebno je ustanoviti Predsedništvo SFRJ kao samostalni ustavni organ Federacije, koji se obrazuje od jednakog broja predstavnika svake republike i pokrajine i odgovarajućeg predstavljanja svake republike.«

Predsedništvo SFRJ sačinjavaju

po jedan član iz svake republike i pokrajine, koga bira skupština republike, odnosno pokrajine, tajnim glasanjem na zajedničkoj sednici svih veća. Izbor članova Predsedništva proglašava Skupština SFRJ na zajedničkoj sednici veća. Članovi se biraju na vreme od pet godina i niko ne može biti biran više od dva mandata usastopno. Predsedništvo SFRJ iz redova svojih članova svake godine bira potpredsednika za period od jedne godine. Predsedništvo je telo u kojem je prvi put uvedeno kolektivno rukovodjenje koje je dosad dalo krupne rezultate. Zbog svega toga, zbog dosadašnjih iskustava i zadataka koje ima Predsedništvo SFRJ predstojećim izborima se, razumljivo, poklanja značajna pažnja.

Inicijativa druga Tita da Predsedništvo SFRJ ostane u istom sastavu i u narednom periodu ima dugoročan značaj i izražava kontinuitet našeg razvoja. Naime, u proteklom razdoblju u društveno-ekonomskom i političkom razvitku Jugoslavije postignuti su krupni rezultati. U svim tim ostvarenjima bila je nezamenljiva uloga Predsedništva SFRJ. Posebno treba naglasiti njegovu ulogu u jačanju ravnopravnosti i zajedništva naroda i narodnosti, ostvarivanju niza sporazuma i dogovora republika i pokrajina, u jačanju odbrambene sposobnosti zemlje i povećanja međunarodnoga ugleda Jugoslavije. Sve to, naravno, predstavlja veliki doprinos ukupnoj stabilnosti naše socijalističke samoupravne zajednice. Predsedništvo SFRJ u sadašnjem sastavu steklo je veliki ugled u zemlji i u inostranstvu i zbog autoriteta i rada njegovih članova.

I to je jedan od razloga što je predloženo da se sastav Predsedništva SFRJ ne menja. Drugi je u

ozbiljnosti i složenosti poslova i zadataka koji predstoje, u čemu kontinuitet u radu ovog tela ima veliki značaj. Pred nama je, naime, period još dinamičnijeg razvoja društva, a pre svega njegovog političkog sistema i materijalnih snaga. Tu su, takodje, pripreme za donošenje novog srednjeročnog plana, što zahteva dalje dogovaranje i sporazumevanje republika i pokrajina o osnovnim pravcima i ciljevima budućeg razvoja. Treba imati na umu i vanrednosloženu međunarodnu si-

tuaciju i položaj naše zemlje u svetu.

Prema tome kontinuitet i stalnost u radu ovog najvišeg i najodgovornijeg tela su neophodni. Činjenica da je Predsedništvo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u sadašnjem sastavu, kako je ocenjeno u pripremama izbora, funkcionisalo dobro i afirmisalo u praksi principe kolektivnog rada i snažno doprinosilo stabilnosti našeg društva, samo potvrđuje opravdanost ovakvog opredeljenja.

D. Majstorović

Naš rad onemogućava voda

Gradjevinskim radnicima je poznato, da se javljaju kot gradnje bilo kakvog objekta problemi, koje naravno moramo sami odkloniti in na vreme ispuniti plan.

Ovaj put želim navesti neke probleme, koji su pratili radnike, zaposlene na izgradnji kult. doma Ivan Cankar v Ljubljani.

Zemljani radovi su glavni problemi; to su iskop i odvoz materijala, zabijanje pilota itd. Zbog toga što se pojavlja voda u velikim količinama, miješa se sa zemljom, te nastaje blato, po kojem se teško krećemo, a takodjer i prevozna sredstva. Ipak zahvaljujući dobroj organizaciji sa strane uprave gradilišta, požrtvovalnosti naš radnika smo teškoće do sada savladjivali.

Specijalnim pumpama izvlačimo ogromne količine vode u odvodne kanale, a nasipavanjem staze sa čvrstim materijalom omogućavamo normalan rad mehanizaciji.

Kad se pripremi — »isplanira«

jedan dio terena, dajemo podložni beton, zatim dobru izolaciju, zaštitni beton i već smo kod tlačne ploče na kojoj se grade ostali prostori. Tada željno čekamo betoniranje tlačne ploče, misleći da će ići lakše. Medjutim ni tada nije išlo tako glatko, kišne, snježne padavine in niske temperature. Moram reći, da smo se i tu pokazali, da smo i da ostajemo primjer ostalima, a dokaz su već sagradjeni prostori.

Da smo sve teškoće savladali, morali smo upotrebljavati zaštitna sredstva, svjesno smo se prihvatili posla, ne zaboravljajući zaštitu na radu.

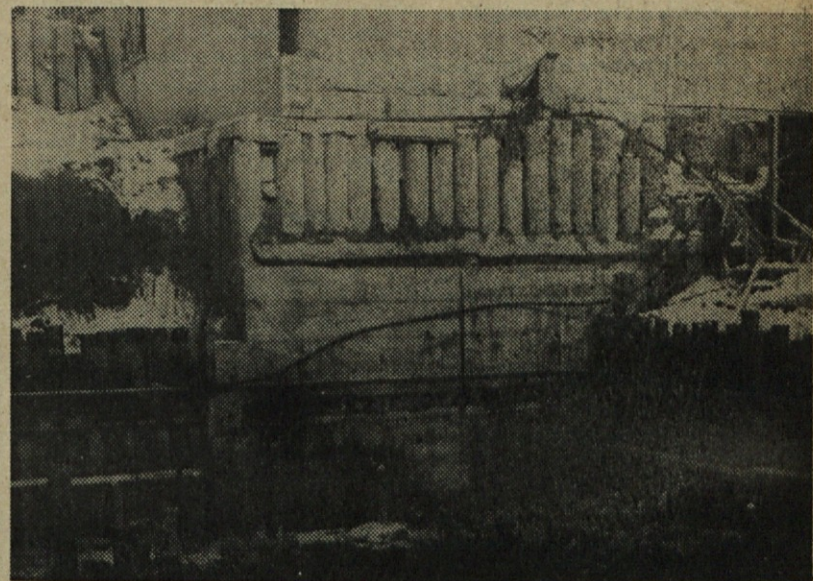
Smatram, da bi uspjeh bio još veći ako bi imali više radne snage i još bolju organizaciju gradilišta.

Nadamo se, da će biti još bolje, a to zavisi od nas in od onih koji nam se pridruže a takodje od onih koji se vrate sa tečaja na kojim su proširili svoje znanje.

M. NIKIĆ

Podaljšek trakta D Park hotela na Bledu

V gradnji kulturnog doma nas je ometala voda, koja je iz radilišta učila veliko jezero od blata

Industrijska izgradnja stanova na pola puta

U godinama stambene krize u čitavoj zemlji i kašnjenja u izvršavanju godišnjih i srednjeročnih programa stambene izgradnje, sve češće se postavlja pitanje mogućnosti skraćivanja rokova i brže i jeftinije izgradnje stanova. I površan uvid u to otkriva da naša građevinska operativna još nije uhvatila korak sa zahtevima sadašnjeg vremena i da nije ovladala industrijskim sistemima izgradnje stambenih objekata.

Jasno je, međutim, da se u društveno-usmerenoj izgradnji stanova i u situaciji u kojoj su stambeni problemi sve izraženiji u velikim gradovima odgovarajući rezultati više ne mogu postizati klasičnim sistemom gradjenja stambenih objekata.

Tokom proteklih dvadeset godina u našoj zemlji primenjuje se takozvana prefabrikacija stambene izgradnje, pa čak postoji i domaća licenca — »Žeželjev skeletni sistem«. Mana tog i sličnih sistema je u tome što se njime postiže samo prefabrikacija građevinske konstrukcije, ali ne i ostalih elemenata gradnje.

Poznato je, međutim, da je za bržu izgradnju neophodna i prefabrikacija zanatskih i ostalih završnih radova, koje sve domaće građevinske organizacije i dalje rade na klasičan način. Zbog toga se stambeni objekti završavaju kao i pre dvadeset godina — znači za dve do tri godine. Primenom industrijskih metoda u svetu postiže se da se jedna stambena zgrada kompletno završi za manje od godinu dana.

U našoj zemlji sistemi gradnje se međusobno razlikuju, a ne postoje ni jedinstveni standardi i normativi za proizvodnju građevinskih elemenata. Projektovanje se obavlja na zastareli način, pa se čak opravdano izražava bojazan da projektanti neće moći kako treba da obavljaju svoj posao u uslovima industrijske izgradnje. Jednom rečju — vlada pravo šarenilo u proizvodnji stanova i pratećoj industriji.

U situaciji, u kojoj svako ima svoju licencu, beogradska građevinska organizacija »Napred« nabavila je još jednu, ovog puta američku sa nizom prednosti u odnosu na sadašnje. Najvažnija je prednost u tome što izgradnja na ovaj način obuhvata i prefabrikaciju zanatskih i završnih radova i što se čitav posao izgradnje stambenih objekata obavlja za godinu dana, dakle, dvostruko brže. Kada bude završena, fabrika stanova ovog preduzeća proizvođaće godišnje dve hiljade stanova.

Potez ove građevinske organizacije još jednom je potvrdio staru tezu da je za naše prilike neophodno da se pristupi izgradnji stanova na

jedinstven način. Za to su neophodne najmanje tri stvari: donošenje jedinstvenih republičkih ili pak jugoslovenskog programa industrijalizacije stambene izgradnje, zatim jedinstvenih normativa i standarda u proizvodnji građevinskih elemenata, kao i proučavanje naših uslova da bi se dobio odgovor na pitanje: koji je najpogodniji sistem gradnje. Za to su neophodna zajednička ulaganja svih učesnika u stambenoj izgradnji, jer iskustvo uči da se sa malim sredstvima ne mogu postići izuzetni rezultati.

Primeri pojedinih stambenih naselja u Beogradu, Kragujevcu i drugim gradovima koji su pre više godina građeni poluindustrijskim sistemom, a to je bila novost za to vreme, pokazali su da izgradnja na taj način nije bila ni brža ni jeftinija. Takav rezultat bio je logičan izraz nedovoljanih ulaganja i nepotpune primene industrijskih sistema, što znači da ekonomskih efekata nije ni bilo. Zajednička ulaganja u naučnoistraživački rad takodje su neophodna. Cilj je da se postigne brža i

jeftinija izgradnja, ali i da se izbegne da stambena naselja budu jednolična i sumorna. U jedan takav projekat uključena je i Srpska akademija nauka i umetnosti, a Savez samoupravnih interesnih zajednica stanovanja izdvajace u narednim godinama znatna sredstva za istraživački rad. Sada se predlaže da se i domaća mašinogradnja uključuju u proizvodnju fabrika stanova, kako bi se ubuduće izbegao uvoz inostranih nimalo jeftinih licenci.

Dragoslav Vasić

Gradjevinari u inostranstvu — afirmacija jugoslovenske politike

Kada pristignu konačni rezultati o radovima naših gradjevinara van granica zemlje, neupućeni će se verovatno začuditi što ukupna brojka neće premašiti prošlogodišnju. Računa se, naime, da će vrednost radova biti na nivou ili nešto ispod prošlogodišnje. To se, međutim, nikako ne može smatrati neuspehom, kada se zna da je u 1977. godini dostignut rekord i realizovana cifra planirana tek za kraj decenije. U četrdesetak zemalja na četiri kontinenta izgrađeni su razni objekti vredni više od milijardu i 200 miliona dolara, što je nesumnjivo veliki uspeh koji je teško ponoviti.

Tokom prošle godine, gradjevinari su imali kod kuće posla na pretek pa je i to, sigurno, uticalo na njihove radove u inostranstvu. Poznato je da je krajem septembra prošle godine u izgradnji bilo 31.335 investicionih objekata sa predračunskom vrednošću od 841 milijardu dinara, što je značajno angažovalo i građevinske kapacitete. Osim toga, i na stranom tržištu je konkurencija sve zaoštrenija, a često se i ne biraju sredstva da se do posla dodje. Zbog svega toga, interesovanje naših neimara za poslove van granica zemlje bilo je nešto smanjeno, što će se sigurno odraziti i na finansijske rezultate.

I prošle godine, kao i godinu dana ranije, gradjevinari su najviše posla imali u zemljama u razvoju. U ovim zemljama oni na najbolji način sprovode politiku naše zemlje, gradeći brzo i kvalitetno. To potvrđuju i razna priznanja i odlikovanja koji krasi vitrine naših građevinskih organizacija. Slična priznanja stižu i sa drugih područja, jer su naši građevinski kapaciteti angažovani i na evropskom i na američkom kontinentu.

Gradjevinari su doneli više sa-

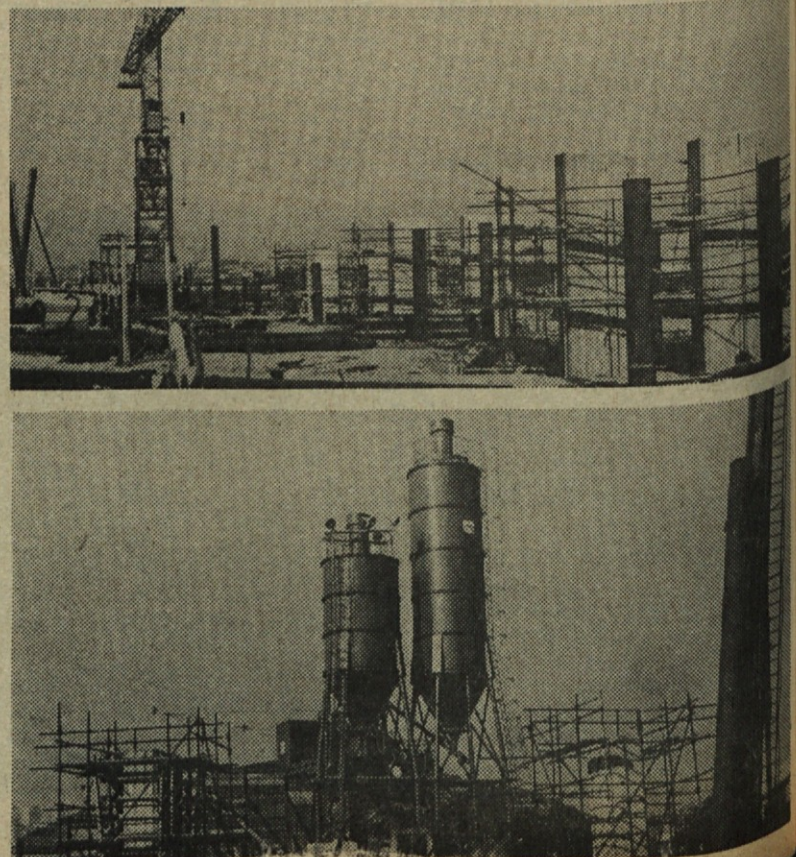
moupravnih sporazuma i dogovora kojima su regulisali pravila ponašanja na stranom tržištu, kako se ne bi događali propusti iz prošlosti. Poznato je, naime, da su se početni koraci u inostranstvu i neznanje skupo plaćali i da su se mnoge organizacije iz inostranstva vraćale opterećene dugovima. Iz toga su izvučene pouke, pa su u poslednje vreme takvi slučajevi retki.

Uskoro treba da bude doneta i uredba o izvodjenju investicionih radova u inostranstvu. Tom uredbom se regulišu organizacija i način

poslovanja organizacija udruženog rada koje izvode investicione radove u inostranstvu. Ovim aktom se takodje uređuju i uslov pod kojima se mogu izvoditi radovi u inostranstvu, uslovi i način raspolaganja devizama i obračunavanje troškova poslovanja i neka druga pitanja značajna za ovu delatnost.

I ova uredba, kao i ostali dokumenti kojom je regulisana ova oblast, sigurno će doprineti još povoljnijim i još uspešnijim rezultatima naših gradjevinara u inostranstvu.

D. Božinović

Kulturni dom Ivana Cankarja lepo napreduje

Ljubljana kot glavno mesto SR Slovenije še vedno nima sodobno opremljenega kulturnega središča, v katerem bi se odvijali kulturno-izobraževalni programi, družbeno-politična zborovanja in kongresi, pomembnejši znanstveni in drugi simpoziji ter sestanki za večje število udeležencev. Takšno stanje, v sicer naglem urbanem razvoju Ljubljane, postaja resna ovira zahtrejšje uresničevanje ustavnih načel, da postaja kultura, znanost in izobraževanje nepogrešljiva sestavina vsakodnevnega življenja delovnih ljudi in splošna človekova potreba.

Zato so že leta 1975 dane prve pobude za graditev takega kulturnega središča. Končna stališča o tem so se izoblikovala v letih 1976 in 1977. Junija 1977 leta so pričeli na gradbišču bodočega Kulturnega doma Ivana Cankarja arheološke raziskave in februarja 1978 začeli z zemeljskimi deli in deli na zavarovanju gradbene jame. Kulturni dom Ivana Cankarja gradita z združenimi močmi Ljubljanska »Tehnika« in GIP GRADIS TOZD GE Ljubljana, in sicer tako, da so si dela razdelili na pol.

Že na samem začetku gradnje so delavci naleteli na velike težave, ki jim jih je povzročalo dokaj neugodno zemljišče, tako da je bilo potrebno transportna pota dodatno nasuti z drobljencem, če so hoteli sploh voziti po gradbišču. Ves čas izkopavanja je bil dokaj močan dotok podtalnice, ki jo je bilo potrebno stalno črpati. Zelo zahteven je bil poseg pod obstoječo Ljubljansko banko, kjer je bilo potrebno temelje le-te poglobiti za 8 metrov in sanirati staro, že obstoječo konstrukcijo z novimi nosilci. Podfundiranje LB so

naredili s sistemom vodnjakov. To je bilo eno najtežjih del, kajti vse se je delalo ročno, v vodnjaku premera enega metra s stalnim dotokom vode. Zaradi pomanjkanja zraka so morali le-tega dovajati s pomočjo kompresorja.

Gradbišče se nahaja sredi strnjene naselja, tako da je velik problem bila tudi organizacija gradbišča. Zato ni bilo mogoče preskrbeti dovolj deponij in je gradbena jama služila tudi kot deponijski prostor, kar je zelo otežkočalo dela na izkopu. Kljub omenjenim težavam je konstrukcija zakloniščnega dela ob Erjavčevi narejena do kote 0,00 se pravi, do nivoja terena. V pododerju velike dvorane se pa še vedno vršijo izkopna dela na globini 20 metrov in dela na temeljni plošči. Dela na izkopu grede tudi h koncu saj je iskpano že 130.000 kubikov predvideno je pa 140.000 kubikov izkopa za kompleten objekt.

Gradisovi delavci so dosedaj vgradili v objekt že 7.000 kubičnih metrov betona, 770 ton armature in 12.000 kvadratnih metrov opaža. Ko bo objekt dokončan, bo v njemu vgrajeno 30.000 kubičnih metrov betona, 3.800 ton armature in 120.000 kvadratnih metrov opaža.

Veliko dela še čaka delavce Gradisa in Tehnike, zato bo potrebno v prvi polovici letošnjega leta angažirati večji del gradbene operative TOZD GE Ljubljana. Sedaj dela na gradbišču okoli 120 ljudi od vsakega podjetja, vendar jih bo kmalu potrebno okoli 200 od vsakega podjetja.

Varovanje gradbene jame je narejeno vertikalno in sicer na tri načine: pretežni del je varovan z uvrtnimi piloti v katere je v glavnem

vgrajen Gradisov beton in 450 ton armature, z »berlinsko steno« in z larsenkami. Vertikalno varovanje je sidrano v gramozne sloje z zainiciranim diwidag jeklom. Vsako sidranje je bilo povprečno napeto na 35 ton. Ta dela je izvajal Geološki zavod iz Ljubljane in Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij.

Zanimivo je pripomniti, da podpiranje v glavni dvorani ne bo izvedeno z običajnim cevnim materialom, kajti tak način podpiranja se ni pokazal dovolj ekonomičen za tako veliko višino, 40 metrov. Pri podpiranju velike dvorane, ki ga bo izvedel Geološki zavod sodeluje tudi Gradisova Priprava dela. Dvorana bo podprta s posebnimi jeklenimi predalčnimi nosilci.

Ko bo Kulturni dom Ivana Cankarja dograjen, se bo Ljubljana in preko nje vsa Slovenije enakovredno vključila v medrepubliško in mednarodno kulturno sodelovanje. Postala bo organizator ali gostitelj večjih mednarodnih političnih, znanstvenih, gospodarskih in kulturnih srečanj. V Sloveniji je izredno pomanjkanje dvoran pod 350 sedežev s posebno opremo in dovrano nad 750 sedežev z modernimi ureditvami. Prav to vrzel bo zapolnil Kulturni dom Ivana Cankarja.

Z veliko dvorano KDIC (največja višina dvorane je 18 m), ki bo imela 1.500 do 1.600 sedežev, bo ta žgoč problem odpravljen. V Ljubljani bomo lahko prvič v vseh njeni zgodovini poslušali v normalnih okoliščinah koncerte simfoničnih orkestrrov in spremljali vrsto drugih kulturnoumetniških prireditev v resnično sodobno opremljenem okolju. Posebna prednost velike dvorane je v njeni večnamembnosti,

kajti poleg celega niza kulturnoumetniških prireditev bo omogočala tudi različno družbenopolitično dejavnost. Oblika, kakšno bo imela velika dvorana, se je uveljavila v zadnjih 20 letih: publika je strnjena okrog samega dogajanja z vseh strani in se odmika od tradicionalne enosmerne postavitve izvajalec-publika.

Srednja dvorana bo kljub določenim prostorskim in tehničnim omejitvam v zaodrju pomenila pomembno novost. S svojimi 800 SEDEŽI IN 10 metri največje višine bo zelo primerna za kulturnoumetniške prireditve ter družbenopolitično in kongresno dejavnost.

Arena bo sprejemala od 200 do 220 obiskovalcev in bo s svojo amfiteatralno obliko omogočala manjše dramske predstave (satirični kabaret, monodrame, večeri šansonov, eksperimentalno gledališče itd.), literarni večeri, večeri solistične komorne glasbe, sodobni balet itd.

Mala dvorana bo sprejemala 250 obiskovalcev. Do izgradnje lutkovnega gledališča v Ljubljani naj bi ta dvorana nudila gostoljubje predvsem gledališču ročnih lutk Lutkovnega gledališča.

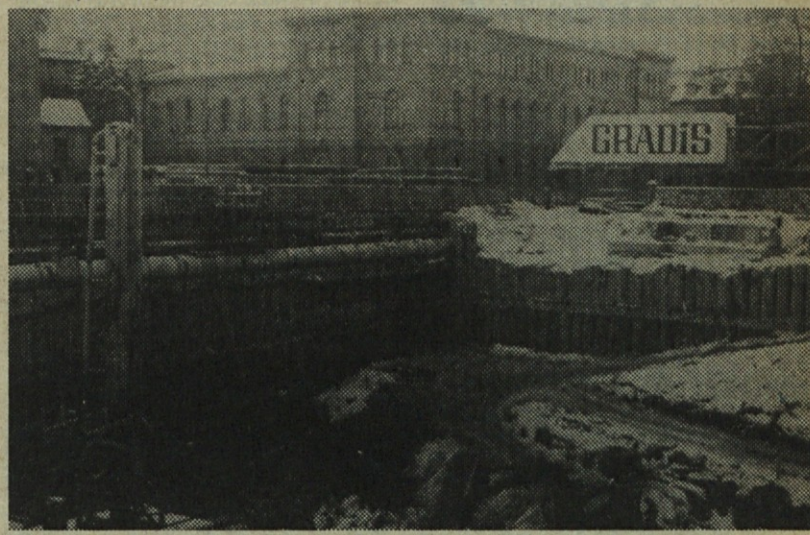
Razen omenjenih dvoran bodo v KDIC tudi prostori za kongresno dejavnost: 5 sejnih sob s po 25 do 30 sedeži, 1 večja dvorana za 150 delegatov, velik tiskovni in teleprinterski center, strojepisnica za 15 do 20 strojepisnik, razmnoževalnica itd.

Iz tega je razvidno, da bo Kulturni center Ivana Cankarja urbanistično-arhitekturna celota. Med KDIC in stolpnicama Iskre in Ljubljanske banke bo nastal Cankarjev trg, na katerem bo spomenik Ivana Cankarja.

CVETO PAVLIN

Železokrivci imajo polne roke dela na KDIC

V pododerju velike dvorane vršijo izkopna dela na globini 20 metrov

Erjavčeva cesta v Ljubljani pod novo Prešernovo cesto in železnico

Tudi v hudi letošnji zimi delajo delavci Gradisa na podvozu Erjavčeve ceste z nezmanjšano vnemo, kajti do začetka glavne turistične sezone mora biti narejen most, po katerem bo šla sodobna štiripasovna cesta, nova Prešernova cesta. Ta bo predstavljala hitro povezavo križišča pri Delavskem domu in križišča na Trgu mladinskih delovnih brigad ter s tem omogočala hitrejši in bolj udoben prevoz tisočev tujih turistov na Primorsko.

Delavci TOZD GE Ljubljana so začeli s pripravljalnimi deli na podvozu že avgusta 1978. Potrebno je bilo premestiti vso instalacijo ter vodovod ali kanalizacijo. Ta pripravljalna dela so veljala okoli 20.000.000 dinarjev, ker je v ta znesek všteta tudi ureditev prometa v Rožno dolino, (Erjavčeva cesta je predstavljala najkrajšo povezavo prebivalcev Rožne doline z mestom), kakor tudi prestavitev železniških tirov, da bodo lahko skopali jamo za podvoz pod železnico.

Sedaj delavci Geotehnike iz Zagreba (kot kooperant Gradisa) delajo na izvedbi diafragme za celotno območje podvoza Erjavčeve. Diagrama je v območju mostov globoka 19 metrov, izven mostov so po podaljški diafragme globoki 11 metrov. Velik problem predstavlja podtalnica, kajti ravno tukaj je najmočnejši dotok iz vodonosnih slojev.

Celoten objekt podvoz nad Erjavčevo ulico je sestavljen iz treh mostov, pod katerim bo speljana

poglobljena Erjavčeva cesta. Prvi most, oz. cestni nadvoz bo služil, da bo po njem speljana nova Prešernova cesta ob železnici. Dolg bo 22 in širok 20 metrov. Preko železniškega nadvoza bo speljana železnica Ljubljana — Trst. Ta most bo dolg 22 in širok 10 metrov. Tretji most, oz. nadvoz bo namenjen le pešcem za dostop iz Rožne doline v Tivoli. Most za pešce bo dolg 22 in širok 4,5 metrov. Poglobljena Erjavčeva cesta, ki bo šla pod vsemi tremi nadvozi, se bo začela že od obstoječe Prešernove ceste rahlo spuščati, da bi najnižji nivo dosegla pod mostovi in se na rožnodolinski strani zopet rahlo dvigovala, da bi dosegla sedanjí nivo pri cesti, ki zavije v Študentsko naselje. Široka bo 9,3 metrov in bo na vsaki strani imela 4-metrške hodnike za pešce in kolesarske steze.

Z vseh cest, ki so se dosedaj križale z Erjavčevo, bodo na območju bodočega podvoza speljane stopnice za pešce. Levstikova cesta pa bo najverjetneje ostala slepa na obeh straneh Erjavčeve ceste. Trenutne potrebe so takšne, da pri gradnji dajejo poudarek graditvi nadvoza za novo Prešernovo cesto ob železnici, ki bi morala biti gotova junija letos, da bi omogočila hitrejši pretok turističnih kolon na našo obalo.

Dela na ostalih objektih podvoza pa se bodo nadaljevala še skozi celo leto, tako da bo kompletan podvoz Erjavčeve z vsemi priključki narejen konec letošnjega leta oz. v začetku leta 1980.

C. P.

Pričetek del na podvozih Puharjeve in Cankarjeve ulice

Sredi januarja so delavci TOZD GE Ljubljana pričeli s pripravljalnimi deli na gradbiščih podhodov Cankarjeve in Puharjeve ulice v Ljubljani. Pripravljalna dela bodo obsegala kompletan premestitev instalacij ter vodovoda in kanalizacije, da bi potem lahko začeli z izkopom gradbenih jam.

Na Cankarjevi cesti bodo zgradili podhod, ki se bo rastezal pod novo Prešernovo cesto ob železnici in pod železniško progo Ljubljana — Trst. Železniško gradbeno podjetje bo naredilo izkop gradbene jame za celoten podhod in provizorij mostu pod železniško progo. — Vsa ostala

dela pa bodo opravili delavci Gradisa.

Na Puharjevi sta predvidena dva podhoda. Eden pod novo Prešernovo cesto in drugi pod železnico. Zaradi velike oddaljenosti ceste in železnice se ne bi splačalo graditi samo en podhod. Ne glede na to se bo v sedanji fazi graditve delal le podhod pod novo Prešernovo cesto, pod železnico pa pozneje.

Od junija dalje bo med Tivolijem in centrom mesta potekala sodobna štiripasovnica, nova Prešernova cesta ob železnici. Tako bosta oba podhoda omogočala varen in nemoten prehod ljudi iz centra Ljubljane v park Tivoli.

C. P.

Jašek za zajem zraka in 13 m visoka zračna montažna odprtina sta edina objekta Onkološkega inštituta I. faze, ki se dvigujeta nad nivojem terena. Vsi ostali objekti so 8 m pod zemljo

Onkološki inštitut — 1. faza že obratuje

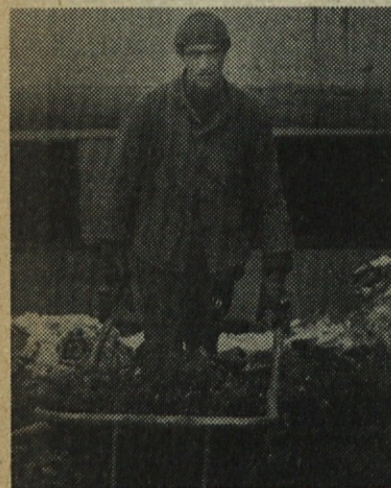
Konec lanskega leta je prva A faza Onkološkega inštituta predana na uporabo, čeprav uporabnega dovoljenja še vedno nima. Prva A faza zajema prvo in drugo klet in v njo

spadajo glavni onkološki objekt, ter C in O hodnik.

V drugi kleti prve A faze so klimatske naprave, skladišča, servisni prostori in inštalacijske naprave, kakor tudi glavni pospeševalnik, ki ga uporabljajo za različna zračenja.

V prvi kleti so čakalnice, več pospeševalnikov, mavčarna, simulatorji, sanitarni prostori in vsi ostali prostori, ki so potrebni za nemoteno delo Onkološkega inštituta. Stene prostorov v katerih se nahajajo pospeševalniki so obložene z petmilimetrskim svincem zaradi nevarnosti sevanja radioaktivnih žarkov. Objekti prve A faze so vsi kompletan pod zemljo in sicer do globine 8 metrov.

V teku so že tudi priprave za prvo B fazo gradnje Onkološkega inštituta. Zato so že porušene stare delavnice Kliničnega centra in stara kuhinja. Gradbena dela na prvi B fazi se bodo začela marca letos. V tej fazi bo zgrajen ambulantni in posteljni del Onkološkega inštituta.

Hasan Halili — med delom na Onkološkem inštitut

Delo na podvozu Erjavčeve ceste v Ljubljani

Druga faza mednarodnega centra zgrajena

Z drugo fazo graditve Mednarodnega centra za upravljanje podjetij v družbeni lastnini v deželah v razvoju, na Titovi cesti v Ljubljani, so začeli delavci GE Ljubljana 1. 9. 1977 leta. Od oktobra 1977 pa do februarja 1978 je na objektu delalo v dveh izmenah okoli 60 delavcev. Njihovemu prizadevnemu delu se imamo zahvaliti, da se je druga faza Mednarodnega centra že koncem januarja letos priključila že obstoječem objektu tega centra.

V bližnji prihodnosti lahko pričakujemo graditev še enega objekta, III. faze, ki bo z že obstoječima dvema predstavljal zaključek zamišljene vkomponirane celote objektov, ki so grajeni vsi v istem stilu.

»Objekt II faze Mednarodnega centra je sestavljen iz stolpnega in dvoranskega dela«, pojasnjuje namestnik vodje gradbišča Jovo Đurić — gradbeni tehnik, ter nadaljuje — »Stolpni del je sestavljen iz dveh kleti, pritličja in osem nadstropij, v katerih so pisarniški in stanovanjski prostori.

Pisarniški prostori so od prvega do četrtega nadstropja in v le-teh bo zaposlena večina delavcev Mednarodnega centra. Stanovanjski del je od petega do osmega nadstropja. Sestoji se iz eno in dvoposteljnih garsonjer. Vsako nadstropje ima tudi en apartma s tremi prostori in vsemi sanitarijami. V vsakem nadstropju je tudi čajna kuhinja.

Dvoranski del je sestavljen iz dvorane-kluba ki je namenjen predvsem za prehrano ljudi, ki bodo delali in stanovali v tem objektu, v kateri je (ki jo bodo uporabljali kot kavarno in aperitiv bar), več sejnih sob (ki se

s premično steno lahko razdeli še na dve manjši sejni sobi), knjižnico in aneksna knjižnica, v katerem so prostori za prevajanje v svetovnih jezikov. V Mednarodnem centru je nameščena tudi interna televizija.

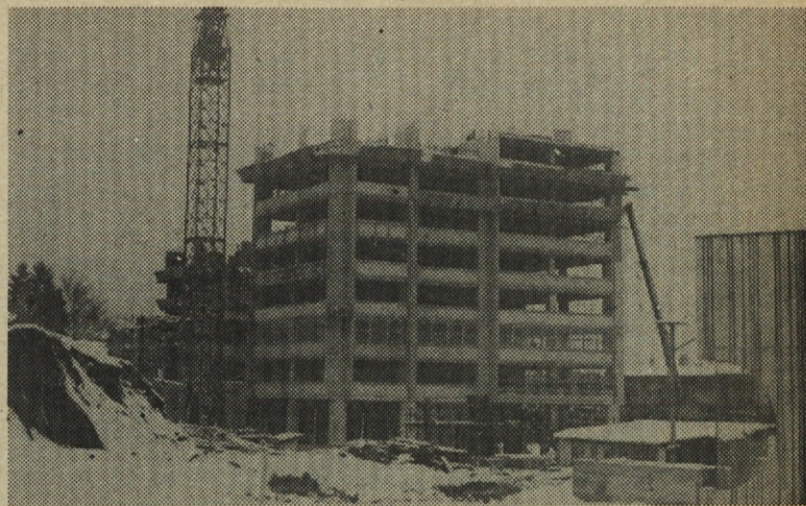
V prvi kleti je nameščena strojna in elektro inštalacija, arhiv knjig, garaže za avtomobile stanujočih in zaposlenih v Mednarodnem centru črpalnice za kanalizacijo, agregat, trafo postaja, telefonska centrala, trim kabinet, sanitarni prostori za snažilke ter druga skladišča. V drugi kleti so zaklonišča Mednarodnega centra.

Okolica Mednarodnega centra bo urejena po posebni hortikulturi, ki je izdelana za to območje ob Titovi cesti vključno s Poslovnim centrom Brinje.

Investicijska vrednost gradbeno-obrtniških inštalacijskih del in zunanje ureditve objekta je okoli 68.000.000 dinarjev, vendar bo končna vrednost okoli 70.000.000 dinarjev, ker niso še narejeni vsi končni obračuni. Mednarodni center — druga faza ima površino okoli 5.300 kvadratnih metrov.

Sistem gradnje je temeljil na NOE opazih za stene ter pomičnih mizah za betonske plošče. Stene dvigal in stopniščni del so izdelani na klasični način. Predelne stene so iz porolita 8 cm, zunanje stene iz siporeksa 22 cm. Fasada je iz poliestra in je pritrjena na železno podkonstrukcijo. Specifično za prvo kakor tudi za drugo fazo Mednarodnega centra je dvoranski del, ki je narejen iz betonskega skeleta z velikimi zastekljenimi polkrožnimi odprtini.

C

Poslovni center BS 101-2 za Bežigradom

Za Bežigradom nov poslovni center

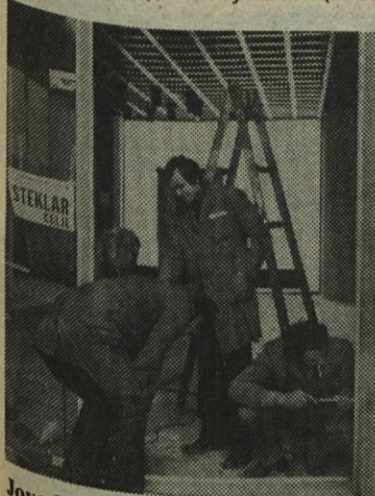
V neposredni bližini Mednarodnega centra za upravljanje podjetij v družbeni lastnini v deželah v razvoju za Bežigradom v Ljubljani se že dviguje novi Poslovni center B S 101-2. Investitor poslovnega centra je Industrijski biro Ljubljana za združene investitorje, med katerimi so: Gorenje Velenje, Klima Celje, Zavod SRS za rezerve, Zveza računovodskih in finančnih delavcev SR Slovenije, Zavod SR Slovenije za produktivnost dela, Kreditna banka Koper, Dinos, Zavod za organizacijo poslovanja in še nekateri drugi.

Poslovni center BS 101-2 bo imel površino 12.000 kvadratnih metrov in bo obsegel štiri objekte, med katerimi je najvišji objekt A, ki bo imel 12 etaž 2 kleti, pritličje in 9 nadstro-

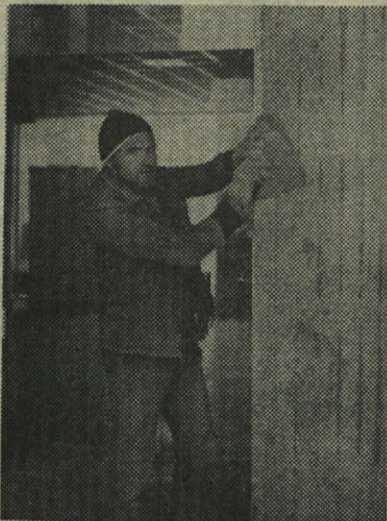
pij. Objekt B bo imel 8 etaž, objekta C in D pa po 5 etaž.

Začetek del na poslovnem centru sega v leto 1977. Avgusta meseca so začeli s pripravljalnimi deli in izkopom, vendar so zaradi nepopolne tehnične dokumentacije gradnjo prekinili za pol leta. Trenutno na gradbišču dela 90 ljudi. Izvajajo se groba gradbena dela ter vsa inštalacijska dela: vodovod, elektrika, kanalizacija, centralna kurjava, prežračevanje, kakor tudi montaža oken.

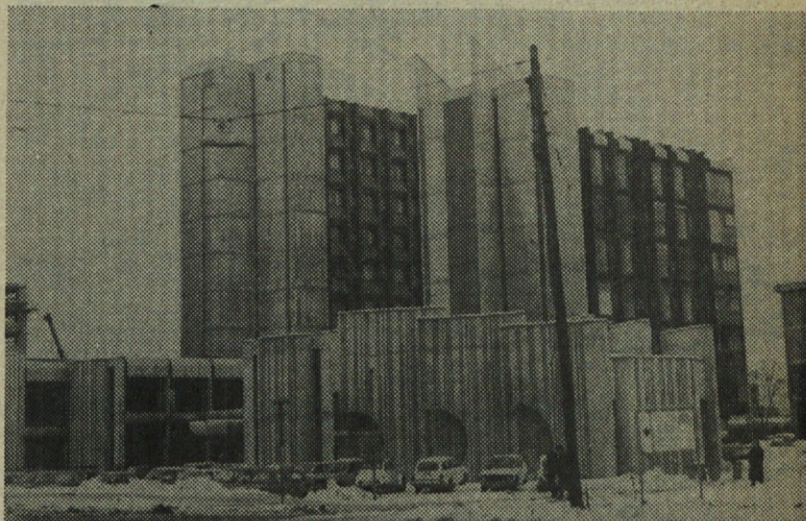
Na objektu A je narejeno že 10 etaž, manjkata še dve; na objektu B delajo zadnjo etažo. Objekt D je že dokončan do tretje faze, na objektu D pa manjkajo še tri etaže.

Jovo Đurić, gr. tehnik in namestnik vodja gradbišča svetuje delavcem »Steklarja« iz Celja ob zasteklitvi vhoda v mednarodni center

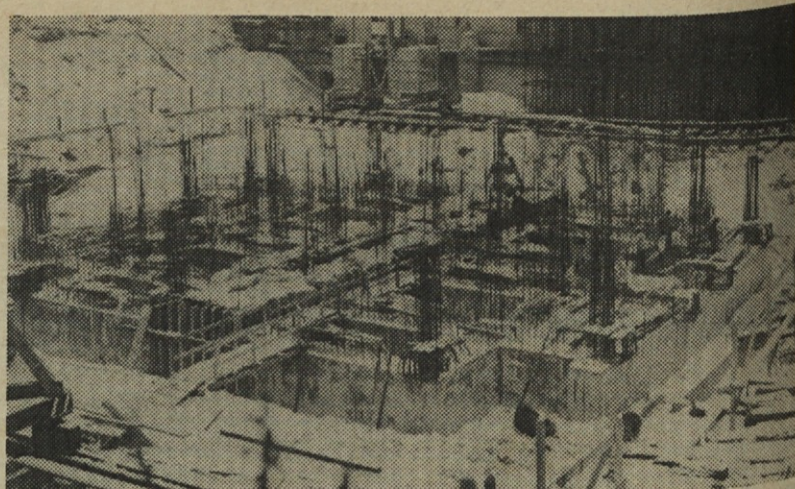
Rade Stanković, KV zidar, ob zaključku del na mednarodnem centru

Mednarodni center za upravljanje podjetij v družbeni lasti dežel v razvoju desno I. faza in levo jamarja dokončana II. faza objekta

Poslovno prodajni center Slovenijales — 1. faza

Začetek izgradnje II. faze poslovnega centra

Ena največjih blagovnic pohištva kmalu končana

Prizidek k hali B na ljubljanskem razstavišču

Med obstoječo halo B Gospodarskega razstavišča v Ljubljani in I fazo poslovno-prodajnega centra Slovenijalesa se je začel dvigovati prizidek k hali B. Prizidek, tlorisnih dimenzij 50 krat 20 metrov, bo imel 5 etaž in bo služil kot razstavna površina Gospodarskega razstavišča.

Prizidek hale B je zaradi bližine PPC Slovenijales I faze, temu objektu konstrukcijsko zelo podoben, le da je prednapeti beton, ki je uporabljen pri graditvi PPC Slovenijales, nadomeščen z klasičnimi armirno-betonskimi nosilci. Za takšno rešitev so se odločili zaradi manjših razponov pri prizidku hale B in zaradi velikih težav, ki so jih imeli na

tako zahtevni konstrukciji, kot je to bila graditev dosedaj največjih prednapetih nosilcev na PPC Slovenijales. Z gradnjo prizidka so začeli januarja 1978, objekt pa mora biti končan do 20. septembra letos.

Prizidek k hali B bo imel dve klasični kleti. Nad pritličjem se dviguje osem stebrov na katerih sta položena dva klasično armirana-betonska nosilca višine 4 metrov, ki tvorita istočasno obodne stene drugega nadstropja. Na te nosilce je obešeno prvo nadstropje v jekleni izvedbi, tako da dobimo v pritličju in prvem nadstropju razstavne prostore tlorisne površine 53 krat 20 metrov brez umestnih stebrov.

C. P.

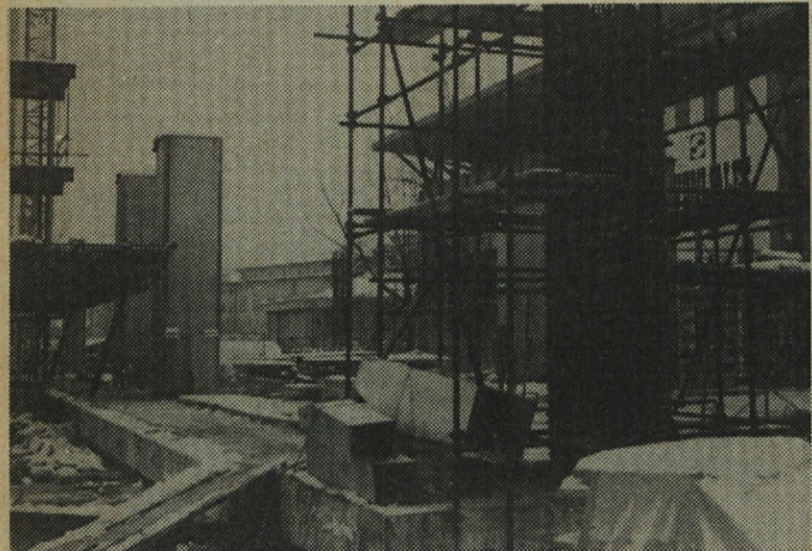
Na I fazi poslovno prodajnega centra Slovenijalesa za Bežigradom v Ljubljani gredo dela h koncu. Gradbena dela so že končana, vršijo se še finalna dela v pritličju in prvem in drugem nadstropju. V kletnih prostorih poteka prodaja že skoraj eno leto. Objekt bo docela dokončan in predan v uporabo konec letošnjega aprila, kar pomeni, da bo zgrajen s petmesečno zamudo, saj je planirani rok potekel že 29. novembra 1978. Do takšne zamude je prišlo zaradi preprojektiranja in večkratno spremenjenih del na objektu.

O tem, kakšna je konstrukcija objekta, je več povedal vodja gradbišča, dipl. gr. ing. Štrukelj Vili: »Nad koto pritličja se dviguje 8 stebrov, preko katerih je položena prekladna

prednapeta konstrukcija s prednapetimi nosilci višine 4 metrov in razpona 32 metrov. Marka betona, ki je uporabljen za ta dela je MB 600, kar je na meji zmogljivosti. Nosilci so istočasno obodne in predelne stene drugega nadstropja, ki ima površino 80 x 32 metrov. Po poprečnem preseku so to največji prednapeti nosilci, ki jih je Gradis kadarkoli naredil. Prav zaradi tega so dela bila toliko bolj zahtevna.

Na prednapeto konstrukcijo drugega nadstropja je preko jeklenih vešalk obešeno prvo nadstropje v jekleni izvedbi, tako da dobimo v pritličju in prvem nadstropju razstavni oziroma prodajni prostor površine 80 x 30 metrov, brez vsakega vmesnega stebra ali stene.«

C. PAVLIN

Prizidek k hali B na Gospodarskem razstavišču

Milovoj Đurđević in Živojin Jakovljević na gradbišču za GR

Letošnja zima je omogočila krajši počitek mehanizacije

Tudi SPO enakopravni partner

Delovna organizacija Gradis opravlja zahtevne gradbeno operativne delovne naloge doma in tujini. Za izvajanje nalog se poslužuje sodobne tehnologije. Da lahko opravlja prevzeta dela, uporablja najnovjšo mehanizacijo. Po zahtevnosti del je mehanizacija sestavljena iz težke, srednje in lahke. Težko, srednjo in del lahke uporablja za opravljanje delovnih nalog posebna enota TOZD »Strojno prometni obrat«. V tej enoti združujejo svoje delo strokovno usposobljeni delavci, večiči krmljenja tehnično zahtevnih strojev.

Kot tozid je v svoji dejavnosti sposoben prevzemati delovne naloge samostojno ali kot partner. Poleg tega ima še nalogo, da delovna sredstva vzdržuje in popravlja.

V dosedanji praksi prevzema SPO dela v sodelovanju z gradbeno enoto. Ob prevzemu delovne naloge se le ta analizira in organizacijsko priredi tako, da so stroji pravilno izbrani in izkoriščeni. O predvideni organizaciji informira DS tozda strokovnjak, ki je pripravil program.

Tehnologija dela v gradbeništvu je taka, ki terja veliko udeležbo mehanizacije, da se dela opravijo v dogovorjenem času. Za dosego družbene rentabilnosti morajo biti doseženi zahtevani pogoji v pravočasno-

sti, kvaliteti in cenenosti za nastop na tržišču.

Da ne bi bili kršeni medsebojni poslovni odnosi, se partnerja pogodbeno obvezeta po samoupravnem sporazumu.

Pojavljajo se primeri, da so dogovori pretežno v prid ponudniku delovnih nalog katere se oddaja. Iz tega sledi, da ima ponudnik del večjo materialno korist, kot bi bil sicer upravičen.

Dohodek, ki ga oba partnerja ustvarita, mora biti med njima pravično razdeljen.

Če se ozremo na katerikoli tozid naše delovne organizacije Gradis, je vedno prisoten vpliv medsebojne soudeležbe ali medsebojne odvisnosti, večje ali manjše.

Nujno bo pristopiti v dohodkovno medsebojno povezanost in medsebojno delitev dohodka. Ne samo dohodek ampak tudi tveganje (rizičnost) se mora upoštevati, če nastopi neki objektivni primer. Delitev med partnerjema bo na isti način kot pri dohodku, ampak v negativnem smislu.

V vseh primerih kjer nastopa TOZD SPO s svojo udeležbo za opravljanje delovnih nalog mora postati enakopraven partner v dohodkovnem odnosu.

Š. L.

Pa še nekaj o reorganizaciji

Gradisova enota »Strojno prometni obrat« ali skrajšano tozid SPO je ena izmed mlajših enot. Minilo je 15 let, odkar je bilo ustanovljena. Ta mali kolektiv, je takrat prevzel v upravljanje težko mehanizacijo. Dediščina je bila dokaj skromna, torej stari in izrabljeni stroji.

Z leti smo stroje zamenjavali z novimi vendar v precej skromnih mejah. Pretežno so bili še stari in popravljani stroji. Meja obnove je lebdela nekje tako, da se ne bi moglo trditi, da stagnira, pa tudi da narašča.

Po letu 1971 se je obnova strojnega parka začela izboljševati, začeli smo kupovati nove in moderne stroje. K temu porastu je seveda prispevala tudi nova tehnologija v gradbeništvu in pa konkurenčnost.

Porast mehanizacije je istočasno terjal porast kolektiva — upravljalcev strokovnjakov. V zadnjem obdobju smo popolnoma zamenjali stare in izrabljene stroje z novimi — modernimi.

Moderna tehnična mehanoo-premljenost nas prehitava. Skokovitemu napredku v tehniki, s katero so opremljeni naši stroji, ne sledimo s kadri in določeni službami, ki so za to nujno potrebne. Da iz sodobne mehanizacije čim več iztisnemo, je

potrebna dobra organizacija, katera vsebuje upravljanje, vzdrževanje ter hitro posredovanje tehničnih in komercialnih podatkov. Vse to pa narokuje reorganizacijo SPO.

V reorganizaciji bo zajetih več novih elementov, ki jih v tozdu SPO še ni bilo. Veliki povdarek bo na urejevanju dokumentacije od upravljalca pa do raznih služb, ki bodo nato posredovale podatke o strojno obdelavo. Eden izmed elementov bo planiranje kot sestavni del dobre organizacije ter formiranje nekaj novih in pojačanje obstoječih služb.

Kolektiv SPO upravlja z dragimi in številčno velikimi delovnimi sredstvi, zato je potrebno stopiti v korak z današnjim časom, zato je potrebna reorganizacija. Predvidena reorganizacija ne bo izpeljana čez noč in tudi ne brez problemov. Potrebno bo še precej trdega dela, iskanje ustreznih kadrov, reševanje nagrajevanja po delu, kadrovanje upravljalcev strojev in še kaj. Reorganizacija bo proces, ki bo od vsakega člana kolektiva SPO terjal sodelovanje, disciplino in odgovornost za nadaljni razvoj in boljše nagrajevanje.

Š. L.

Na ploščadi Borisa Kraigherja zelo živo

Med Titovo cesto, Metalko, hotelom Union in hotelom Slon v Ljubljani bo v naslednjih šestih letih nastajala ploščad Borisa Kraigherja. Od 18. aprila pa do 15. avgusta 1978 so tukaj opravljali arheološke raziskave, kajti na tem območju so bila bogata najdbišča iz rimskih časov.

Takoj za arheologi so na gradbišče prišli delavci in stroji Gradisovega TOZD GE Ljubljana in začeli z zemeljskimi deli. Izkop za gradbeno jamo in varovanje le-teh delajo še danes in to bodo nadaljevali do konca marca meseca, ko bodo začeli s prvo fazo gradbenih del. Varovanje gradbene jame je dokaj zahtevno, ker je gradbišče v centru mesta, v strnjem naselju. Z betonskimi piloti je bilo potrebno zavarovati temelje obstoječih objektov.

»Izkop bo globok 20 metrov«, je pojasnil delovodja Peter KUNSTIČ, »lahko rečem, da imamo z njim veliko težav. Vsak dan moramo minirati zaradi zelo močnega konglomerata. Težava pri miniranju je pa v tem, da ne moremo minirati z

veliko intenziteto zaradi položaja gradbišča v samem centru mesta. Zato miniramo z nizko močjo, vendar kljub temu porabimo okoli 20 kilogramov vitezita na dan. Predvidujemo, da bo okoli 90.000 kubikov raščnega izkopa, oziroma, okoli 120.000 kubikov izkopa v razsutem stanju. Če pripomnim še to, da bo od tega okoli 40.000 kubikov konglomerata, potem je zelo jasno s kakšnimi težavami se ubadamo na gradbišču. Pri rušenju konglomerata uporabljamo tudi novo Gradisovo kladivo za rušenje skal.

Ploščad bodo gradili v dveh fazah. Najprej bodo gradili del med Titovo in Dalmatinovo cesto ter Metalko, ostalo pa v drugi fazi. Do nulte točke, oz. do nivoja Titove ceste bosta končani istočasno obe fazi. V treh kletnih prostorih bodo garaže, zaklonska, skladišča, trgovine. Tukaj bo svoje prostore imela tudi Šestica, kajti stari objekt bo porušen. Kot glavni in dominantni objekt Ploščadi Borisa Kraigherja bo poslovna stolpnica Ljubljanske banke, ki bo visoka 45 metrov.

Potrebno je vsakodnevno miniranje v gradbeni jami na ploščadi Borisa Kraigherja

Novo sindikalno vodstvo v Kopru

Januarja so v TOZD GE Koper izvolili nov izvršni odbor OOS. Predsednik le-tega je sedaj VE HAR Albin, dva nova člana pa TOMŠIČ Leonida in GOMBAČ Adrian. Le tajnik je ostal še naprej MARTINČIČ Bojan.

Vsi upajo, da bo sedanji izvršni odbor bolj zavzeto opravljal svoje delo in da se bodo stvari le nekoliko premaknile na bolje. Zaradi objektivnih okoliščin (odstotnost predsednika in drugih članov) je dosedanja izvršni odbor OOS v preteklem obdobju delal bolj malo in ni storil vsega kar je bilo zastavljeno.

Vendarle se je sindikat vključeval na področje uresničevanja zakona o združenem delu in nadaljnega razvoja samoupravnih in delegatskih odnosov; vključil se je v polni meri v pripravo in izvedbo volitev; sodeloval na področju organizacije in aktiviranja narodne zaščite, vključeval v predkongresno aktivnost ter sodeloval na področju izboljšanja standarda delavcev. Predvsem je veliko bilo narejeno pri posodabljanju in boljši organizaciji gradbišč. Izboljšani so bili delovni pogoji v delovskem naselju v Červarju. Novoizvoljeni IO OOS obljublja, da bo uresničil čim več nalog v tekočem obdobju. Nekaj več smo se o tem pogovarjali z novim predsednikom IO OOS TOZD GE Koper VE HAR Albinom.

Katere naloge si je sindikat zastavil za letos?

»V tekočem obdobju smo opredelili naslednje prednostne naloge sindikata: še naprej bomo razvijali vse komponente samoupravnega ra-

zvoja in določil Zakona o združenem delu, razvijali organizacijo poslovanja TOZD s posebnim poudarkom na razvoju tehnologije in pridobivanju kvalitetnih kadrov, izboljševali bomo delovne pogoje delavcev, tako na področju osebnega standarda, kot na področju standarda na delovnem mestu, tesneje se bomo, povezovali z družbeno političnimi organizacijami v regiji, z družbeno političnimi organizacijami v podjetju in z ostalimi temeljnimi organizacijami v podjetju ter izdelali konkretne razvojne in raziskovalne naloge skupaj z razvojno organizacijsko službo Gradisa.«

A ostale naloge?

»Kot vsako leto, tako bomo tudi letos svojo pozornost posvetili našim jubilejom, omogočili bomo bolj raznoliko obliko rekreacije, (dosedaj smo imeli samo kegljišče) za čim širši krog ljudi, malico bomo poskušali urediti v sodelovanju z obratom družbene prehrane »Sloga«, ki je v neposredni bližini, organizirali bomo sindikalen izlet, kakor tudi vse proslave ob državnih in republiških praznikih.«

Kaj bo prva konkretna akcija vašega sindikata?

»Sedaj nam je najbližnji Dan žena, ki ga bomo skušali proslaviti malo drugače kot prejšnja leta. Dosedaj so naše žene dobile le bon v določeni vrednosti in to je bilo vse. Letos bo pa vsaka zaposlena žena dobila šopek rožic, razen tega bomo organizirali tudi manjšo proslavo, da se vsi malo poveselimo.«

C. Pavlin

Možnosti in potrebe uvajanja računalništva v materialnem knjigovodstvu

Velika večina podjetij v Jugoslaviji, med njimi tudi Gradis, se je odločila za avtomatsko obdelavo podatkov. Prav tako kot vse temeljne organizacije združenega dela Gradis smo se tudi Celjani odločili pred približno tremi leti za avtomatsko obdelavo podatkov. To pa zajema danes že skoraj vse — od finančne operative pa vse do kadrovske socialne službe.

Znano je, da je vsako prehajanje iz ene stalnosti v drugo povezano s težavami. Tako je bilo tudi pri nas v materialnem knjigovodstvu, kjer se

je ob vsakem pozitivnem rezultatu pridružila še vrsta negativnih. Dosti nepravilnosti nastane prav zaradi prepočasnega informiranja, posledice pa so vidne pri samem delu. Mislim, da je avtomatska obdelava podatkov velika prednost. Danes se v pisarnah v vse večjem številu kopičijo papirji, ki bi brez podvojene delovne sile dostikrat ostali nerešeni do postavljenih rokov. Potrebe po avtomatski obdelavi podatkov so zelo veliki. Menim, da se zaradi nezadostnih pripravljenosti kažejo razlike med teorijo in prakso. Prav je,

Kako v Celju krstimo nove člane kolektiva?

Kot vsako leto smo tudi v letu 1978 težili k doseganju čimvečjih uspehov. Planirali smo 389,7 milij. din celotnega prihodka in to vsoto preseglji (ocenjeno) 447,5 milij. din. Tako smo plan za leto 1979 povečali na 583,5 milij. din in upamo, da ga bomo prav tako uspešno realizirali.

V želji, da se poleg uspehov spominjamo tudi prijetnih uric, smo v našem novem samskem domu na Zg. Hudinji pripravili slovo od starega leta s pestrim programom.

V lepo okrašeni dvorani ob novoletni jelki smo posedali s sodelavci za lepo pripravljeno mizo in nestrpnno pričakovali obljubljeni zabavo od strani pripravljalnega odbora. Na programu je bilo vlečenje vrvi, prestopanje steklenic in pa kot vsako leto krst novih članov kolektiva.

Po dve moštvi sta stopili ob vrvi in na znak s piščalko se je vrv napela kot tetiva. Moštva so bila po teži enako močna tako, da ni bilo opazne premoči in le z vztrajnim vlečenjem in voljo so zmagovala posamezne skupine. V finalnem delu sta se srečali »najtežji« moštvi, ki sta sopihajoče v potokih potu vlekli in vlekli. Zmagal je vstrajnejši in moštvo je za svoj uspeh prejelo primerno nagrado, da obnovijo svoje moči.

Še bolj zabavno je bilo prestopanje steklenic. Prostovoljcem so zavezali oči in dali vsakemu balon. Še prej je vsak tekmovalac poskusil prestopati steklenice, tako da bi mu delo z zavezanimi očmi bilo lažje. Ob znaku s piščalko so vsi tekmovalci zagnano vendar previdno visoko dvigovali noge in tako »ob prestopanju steklenic« še napihovali balon. Ker so bile steklenice že ob znaku s piščalko neopazno odstavljene je tekmovanje spremljal obilen smeh.

S tem je bil zaključen tekmovalni del programa. Najlepši del je bil krst novih članov kolektiva. Izpitna komisija v svoji slavnostni opravi je postavljala novim članom kolektiva težka vprašanja iz strokovne snovi, kar je razumljivo saj za sprejem v Gradisov kolektiv morajo kandidati biti ustrezno pripravljene in poleg strokovnega pokazati tudi dovolj splošnega znanja.

Na vprašanje »kako se zida dimnik?« ali od spodaj navzgor ali od zgoraj navzdol je večina odgovorila od spodaj navzgor, vendar je jasno, da se opeka polaga od zgoraj navzdol.

Zdravnik pelje avto k avtomehaniku. Pri obračanju vpraša zdravnika: »Kako to, da je ura avtomehanika dražja od ure zdravnika?« »kako nebi bila saj se mi avtomehaniki srečujemo vsako leto z novimi modeli, vi zdravniki pa že leta z enakimi.« Za vsak nepravilen odgovor je kandidat prejel kazen, ki jo je določilo sodišče. Ob podeljevanju kazni je rad priskočil na pomoč naš direktor ing. Praprotnik, saj je s tem močno vzgojno in moralno vplivalo na naše nove člane kolektiva.

Z ozirom na težak kriterij postavljenih vprašanj je bilo veliko nepravilnih odgovorov vendar znanje novih članov je tako popolno, da so vsi člani (z manjšimi posledicami seveda) prestali preizkušnjo in se zadovoljni vključili v naš kolektiv.

Na koncu smo si zaželeli srečno in uspešno tudi v letu 1979.

Džumhur Hido

LOTI VODOPIVEC

Kaj dela naš strojno konstrukcijski biro

V »Gradisovem vestniku« še nikoli nismo pisali o delu Strojno-konstrukcijskega biroja pri DSSS. Zato smo konstruktorjem tokrat posvetili več prostora.

Konstrukcijski biro ima svojo zasnovno vezano na Kovinske obrate. Tam je bil osnovan in je rasel, dokler ni bil leta 1963 premeščen na centralo podjetja z namenom, da bi tako naša gradbena operativa pospešila montažno gradnjo. Razbremenjeni od ukvarjanja z remontom, organizacijo, stavbnim ključavničarstvom in vsem drugim so naši konstruktorji zasnovali prvo napravo za montažo mostnih nosilcev.

Ing. Franc Marinčič, vodja strojno-konstrukcijskega biroja, je o delu le-tega povedal naslednje.

»Takrat, leta 1967 je bil zgrajen most v Veržeju. Težko je bilo. Bili smo brez izkušenj. Konstrukcijo samo je izdelal Inštitut za metalne konstrukcije, tehnologija in vse ostalo pa je bilo narejeno doma, v biroju. Potem so si sledile montaže ena za drugo. Za vsako montažo je bilo potrebno izdelati novo tehnologijo in preveriti statiko. S priključitvijo Tehnogradenj k »Gradisu« je bil na tem področju narejen velik kvaliteten skok naprej. Prišli so novi gradbeniki z novimi izkušnjami, novimi idejami, njimi, seveda, pa tudi nove zahteve. Sprojektirana je bila nova oprema. Delno v naši konstrukciji, delno pa v Inštitutu za me-

talne konstrukcije. Zahteve pri gradnji so bile vedno večje kakor po nosilnostih, tako tudi po razponih.

V lanskem letu je bilo potrebno projektirati dosedaj največjo montažno napravo, s katero bomo lahko montirali mostne nosilce teže do 150 ton in razpona 50 metrov. Le-to izdelujejo v Kovinskih obratih v Ljubljani in Mariboru, večji del pa v Metalni. Teža konstrukcije, montažne naprave, z vozički in brez upoštevanja naprav za prečni pomik, bo znašala kar 180 ton.

Delo Strojno-konstrukcijskega biroja pa ni le konstruiranje opreme. Treba je vršiti nadzor nad izdelavo, sodelovati z izvajalci zaradi stalnih sprememb, do katerih pride zaradi pomanjkanja materiala na tržišču, sodelovati z dobavitelji pomožne opreme itd. Ko je naprava ali stroj izdelan, je potrebno ljudi naučiti, kako bodo le-tega uporabljali.

Potrebno se je vključevati v sleherno zahtevno montažo in jo spreminjati. Vsaka montaža je drugačna. Povsod so potrebne priprave in dopolnitve. Vzpodbudo za snovanje daje našim konstruktorjem operativna, s katero zelo tesno sodelujejo.

Montažne naprave, montaže in dvizna sredstva so le ozko področje tega s čimer se ukvarja naša Konstrukcija. Betonarne 250, 500, 750 in stolpne betonarne so bile zasnovane in konstruirane v biroju. Dopolnitve in izpopolnitve potekajo v

birojih naših obratov. Zaradi ločenosti od obratov omogoča neposredno sodelovanje s proizvodnjo tudi tehnični kader v obratih. Delo strojne konstrukcije se namreč precej razlikuje od projektantov — gradbincev. Spremljati mora proizvodnjo, vnašati spremembe pri izdelavi prototipov, spreminjati polizdelke zaradi pomanjkanj le-teh na tržišču itd.

Zadnjega pol leta se Strojno-konstrukcijski biro ukvarja, več ali manj, z gradbiščem Amara II v Iraku, kjer »Gradis« dela most preko reke Tigris. Kar 330 ton je bila težka oprema za Irak, ki so jo poslali tja nedavno. Dobra tretjina opreme je bila sprojektirana do zadnjega detajla v zadnjih mesecih. Nov način izdelave in napenjanja mostnih nosilcev je zahteval tudi novo tehnologijo napenjanja, sidranja in opažanja. Potrebno je bilo angažirati tuja podjetja, vključevati našo projektivo, obrate, tuje izvajalce itd. In ne nadadnje še sodelovati s špediterji, narediti spiske opreme in pripraviti nakladanje le-teh. Prav pri tem projektu je biro lepo sodeloval z našim uvoznim oddelkom. Pravzaprav je zadnje čase več dela z organizacijo kot pa s konstruiranjem. V Strojno-konstruktivnem biroju se vprašujejo ali je tak način dela pravilen, ali pa je to nenačrtnost naših skupnih služb.

Kakšni so načrti konstruktorjev v letošnjem letu?

Kljub maloštevilnosti bodo poskušali čimbolj urediti svoje delovanje. Dosedaj so vse večje akcije (Irak, Štajerska cesta itd.) bile več ali manj skupne. Tako pa ne more iti več dalje. Potrebno je več načrtnosti, delitve dela, ožje specialnosti, oblikovanje nekaj grup, zato pa manj zagonov in akcij, in seveda manj truda in napak. Tudi teh dosedaj ni bilo malo.

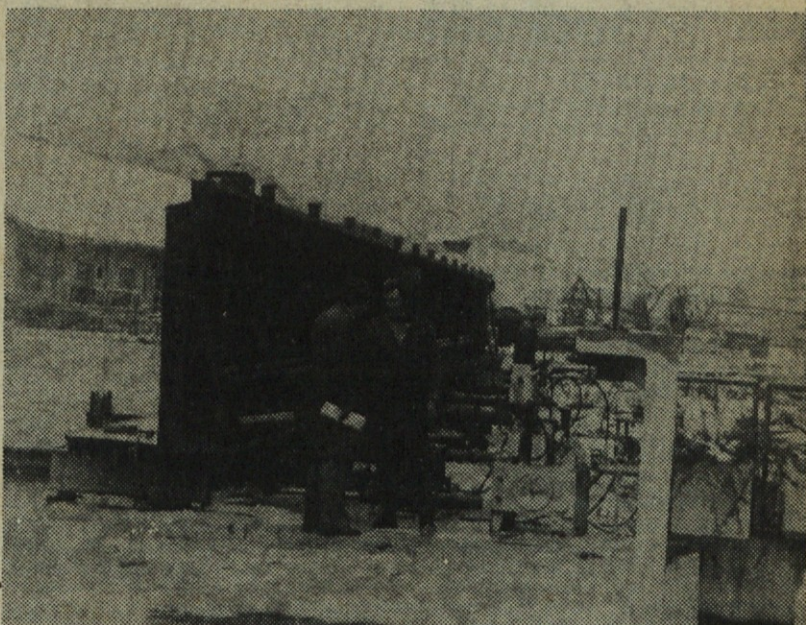
V načrtu za letošnje leto je izpopolnitev železokrivskih strojev, merilno rezilne mize z aligatorskimi škarjami, rezilca in krivilca armaturnih mrež. Ti stroji so že dokaj zastareli. Dokumentacija izdelana v letošnjem letu, bo dajala rezultate šele v prihodnjem letu. Nekaj tipskih strojev bo treba takoj opustiti. Proizvodnja takšna, kot je danes, je predraga, pa čeprav jo tržišče trenutno še sprejema. To je minimalni program letošnjega leta.

In kaj naj bi bil maksimalni, dolgoročni program?

Potrebno je opredeliti cilje in hotenja za kovinsko dejavnost. Tem ciljem je treba podrediti vse naše biroje. Razen tega bi bilo potrebno izločiti grupo konstruktorjev, ki bo vezana z gradbeno pripravo dela, ostali pa naj bi se bolj posvetili serijski proizvodnji v kovinski dejavnosti. Naša razvojna služba, vodstveni kadri podjetja in obratov bodo morali to smer brez odlašanja opredeliti, kajti Strojno-konstrukcijski biro sam je kot veja brez debla.

Eni brez drugih ne morejo, tako tesno sodelovanje strojnikov iz operative s strojniki konstruktorjev

Veliko truda in posvetov je bilo potrebno za izdelavo velikega kovinskega opaža

Naši inovatorji posegajo po vedno zahtevnejših delih

V juliju 1978 smo v Gradisu izpolnili zastavljeni cilj in stari »Pravilnik o premiranju, nagrajevanju in oškodninah za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge« zamenjali s Samoupravnim sporazumom o inventivni dejavnosti v GIP Gradis, ki dosti bolj jasno opredeljuje inventivno dejavnost kot tudi pravice in dolžnosti inovatorja.

Prvič smo v lanskem letu poskusili delo naših inovatorjev ekonomsko oplemeniti in sicer preko Raziskovalne skupnosti Slovenije z ugodnejšo kreditno politiko. TOZD Kovinski obrat Maribor bo skušal na ta način realizirati projekt »Zažigalna peč za industrijske odpadke«, katere avtor je inž. Horvat.

S tehnologijami »Industrijska gradnja mostov« in tehnologijami »Prefabricirani elementi za kmetijstvo« smo vpisani v katalogu intelektualnih uslug SFRJ, ki ga je izdala Privredna komora Jugoslavije. S tem v zvezi že prejemamo vprašanja nekaterih zainteresiranih držav.

Množična inventivna dejavnost je v primeru z izredno plodovitim letom 1977 zelo zastala, vendar le navidezno. Res je, da je bilo v letu 1977 18 prijav z 61 udeleženi avtorji, v letu 1978 pa le 9 z 34 avtorji, vendar so ti primeri zahtevne tehnične rešitve, ki so imele vse brez izjeme tudi realizacijo.

Kot delno stagnacijo lahko štejemo tudi prehodno obdobje, ko naj bi se po samoupravnem sporazumu o inventivni dejavnosti formirale komisije za pospeševanje inventivne

dejavnosti na ravni TOZD. Do sedaj imajo takšne komisije le TOZD GE Maribor in TOZD GE Celje.

V podrobnostih so bile prijave sledeče:

PATENTI:

1. Sidra za dvig montažnih elementov

Avtorji: Klenovšek Jože, TOZD PB Maribor, nosilec patenta Hvastja Boltežar, TOZD NG Maribor, sodelavec Marinčič Franc, DSSS, sodelavec.

Izplačana skupna nagrada v neto znesku 16.000 din.

2. Teleskopski polpriklonnik

Avtorji: Marinčič Franc, DSSS, nosilec patenta Kristan Drago, DSSS, sodelavec Hodnik Milan, DSSS, sodelavec.

Izplačana skupna nagrada v neto znesku 13.000 din.

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE:

3. Žerjavna proga brez vmesnih pragov

Avtorji: Stranšak Janko, DSSS, nosilec Friš Branko, SPO, sodelavec Šnajder Ludvik, SPO, sodelavec Sevnik Nenad, DSSS, sodelavec.

Skupna nagrada v neto znesku 19.000 din.

4. Vzdrževalnik — Ba

Avtorji: Roškar Oton, TOZD GE Maribor, nosilec Špindler Albert, TOZD GE Maribor, nosilec Pokeržnik Ignac, TOZD GE Maribor, sodelavec Peruš Maks, TOZD GE Maribor, sodelavec Osebnik Jožica, TOZD GE Maribor, sodelavec Ačanski Vukasin, TOZD PB Mari-

bor, sodelavec Korner Tone, TOZD PB Maribor, sodelavec.

Skupne nagrade v neto znesku 72.106 din.

5. Kupola NE Krško

Avtorji: Hren Franc, DSSS, nosilec Plemelj Vesna, DSSS, sodelavec, Nučič Janez, DSSS, nosilec, Predkaka Franc, TOZD GE Maribor, sodelavec, Kranjc Miro, TOZD GE Maribor, sodelavec, Zorec Franc, TOZD GE Maribor, sodelavec, Petričević Anton, TOZD GE Maribor, sodelavec, Kocbek Franc, TOZD GE Maribor, sodelavec.

Skupne nagrade v neto znesku 37.000 din.

KORISTNI PREDLOGI:

6. Opaženje kletnih sten na gradbišču Emone

Avtorji: Kralj Ivan, TOZD GE Ljubljana-okolica.

Neto izplačana nagrada 3.000 din.

7. Racionalizacija predhodnega obrata sladkorja v Ormožu

Avtorji: Akerman Janko, TOZD GE Celje, Kosec Ivan, TOZD GE Celje.

Nagrada v neto znesku 9.616,74 din.

8. Dvig strehe upravne zgradbe javnih skladišč v Celju

Avtorji: Kiš Friderik, TOZD GE Celje, nosilec, Sraka Josip, TOZD GE Celje, sodelavec, Oprešnik Miha, TOZD GE Celje, sodelavec.

Skupno izplačana nagrada 7.000 din.

9. Napenjalka za napenjanje kablov

Avtorji: Murnik Friderik, TOZD NG Maribor, nosilec, Pangerc Andrej, TOZD NG Maribor, sodelavec, Jerlič Jože, TOZD NG Maribor, sodelavec.

Skupno izplačane neto nagrade 7.000 din.

Celoten fond izplačanih nagrad je bil torej 183.704,28 din neto oziroma 218.608,10 din bruto.

Analiza podatkov kaže, da je inventivna dejavnost v letu 1978 vendarle v stagnaciji, zato želimo opozoriti na nekaj slabosti, ki jih bomo skušali v letu 1979 odpraviti.

1. V vseh TOZD se organizirajo komisije za pospeševanje inventivne dejavnosti, ker v nekaterih TOZD vlada mrtvilo že več let.
2. Vsi obravnavani predlogi so bili tehnične narave že realiziranih projektov. Prijave naj vsebujejo tudi uspešne organizacijske projekte, predvsem pa tudi nove idejne tehnične projekte.
3. Prijavo na ROS lahko napiše vsak avtor sam.

Za boljše primerjavo inventivne dejavnosti v prejšnjih letih navajamo tabelo inovacijskih predlogov po TOZD in številu avtorjev v letih 1972 do 1978.

ŠTEVILO INOVACIJSKIH PREDLOGOV V LETIH OD 1972 DO 1978

TOZD	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
1. GE Celje			1/1		4/2	1/1	2/6
2. GE Gradnje Ptuj							
3. GE Jesenice				1/1		11/2	
4. GE Koper							
5. GE Ljubljana							
6. GE Ljubljana-okolica						1/1	1/1
7. GE Maribor		4/1			14/3	8/1	1/8
8. NG Maribor			5/1	3/3	1/0	2/0	1/5
9. GE Ravne	2/1						
10. KO Ljubljana					4/12/1		
11. KO Maribor						7/1	
12. LIO Škofja Loka							
13. OGP Ljubljana							
14. SPO							0/2
15. Železokrivnica							
16. Biro Ljubljana						6/2	
17. Biro Maribor					2/1	5/2	1/3
18. Skupne službe	3/1			5/5	4/1	18/7	3/8
SKUPAJ	5/2	4/1	6/2	9/9	29/8	61/18	34/9

Število sodelavcev

Uloomek pomeni

Število predlogov

V PREMISLEK

OSNOVE DOBRIH ODNOSOV

1. Spoznajmo človeka s tem, kaj od njega pričakujemo.
2. Dajmo mu zaslužen priznanje.
3. Vnaprej obvestimo ljudi o spremembah, ki bodo nanje vplivale.
4. Izrabimo boljše sposobnosti in interese posameznika.
5. Igrajmo politiko odprtih kart.

PRINCIPI ZA REŠEVANJE SLABIH ODNOSOV

1. Princip: Ugotavljanje dejstva:
  - preglejmo zapise prejšnjih primerov
  - preglejmo, kakšni so predpisi in običaji v podjetju
  - pogovorimo se s prizadetimi in poslušajmo njihovo mnenje.
2. Princip: Presojanje in odločitev:
  - grupirajmo dejstva po sorodnosti in povezanosti
  - pogledjmo, če se dejstva nasprotujejo
  - ugotovimo, kaj je mogoče ukreniti
  - imejmo v mislih predpise in običaje v podjetju
  - ugotovimo ali predlog — ukrep ustreza postavljenim ciljem
  - upoštevajmo smoter in učinek ukrepa na posameznika, ljudi, proizvodnjo in predpise
  - ne hitimo z zaključki
  - odločimo se.
3. Princip: Ukrepanje:
  - bomo sami ukrepali
  - potrebujemo pomoč
  - bomo obravnavali problem tudi z drugimi
  - pazimo na pravočasnost ukrepanja
  - prevzemimo odgovornost
4. Princip: Kontroliranje ukrepa:
  - določimo, kdaj in kako pogosto bomo kontrolirali ukrep
  - pazimo na spremembe zaradi ukrepa
  - ugotovimo ali je smoter ukrepa dosežen.

Marko Žontar

Sklepi samoupravnih organov O Sklepi samoupravnih organov O sklepi samoupravnih

TOZD OGP Ljubljana

SKLEPI

XIV. seje delavskega sveta »Gradis« TOZD Obrata gradbenih polizdelkov Ljubljana, z dne 16. 1. 1979.

1. Za overovatelja zapisnika sta imenovana tov. Karđoš Angelca in tov. Rac Štefan.

2. Sklepi zadnje seje DS z dne 22. 12. 1978 so izvršeni oz. so v izvršitvi.

3. DS ugotavlja, da so na referendumu dne 15. 1. 1979 bile sprejete:

- a) spremembe in dopolnitve STATUTA TOZD OGP Ljubljana
- b) spremembe in dopolnitve Samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v TOZD OGP Ljubljana.

S tem je podana veljavnost sprememb in dopolnitev omenjenih aktov.

4. DS potrđi delo X. zbora delovnih ljudi, ki se je vršil dne 11. 1. 1979 v obratni menzi.

5. DS potrđi delo 7. seje komisije za delovna razmerja z dne 28. 12. 1978.

Za delavce transporta, ki niso bili rešeni preko komisije za delovna razmerja, naroča DS komisiji za proizvodnjo in delitev dohodka TOZD, da jim določi dodatek za težje pogoje dela.

6. DS potrđi delo komisije za proizvodnjo in delitev dohodka z dne 9. 1. 1979 in sprejme naslednje sklepe: — DS določi akontacijsko vrednost točke za leto 1979 in sicer 0,20 din, veljavnost od 1. 1. 1979.

— DS potrđi cene privatnikov, kot jih je predložila komisija za proizvodnjo in delitev dohodka. Spremeni se samo cena na Posebni enoti in sicer 100 din za m.

7. DS zadolži komisijo za varstvo pri delu, da pregleda Pravilnik o varstvu pred požarom v TOZD OGP in Pravilnik o osebnih varovalnih sredstvih.

Oba pravilnika predloži DS v potrditev na prihodnji seji.

8. DS vzame na znanje poročilo o odnošju razlago osnutka Gospodarskega načrta za leto 1979 za TOZD OGP. DS potrđi osnutek GN-79 in ga daje v javno razpravo.

9. DS vzame na znanje poročilo tov. direktorja o novih investicijah v OGP.

DS izloči namenska sredstva za izgradnjo zaklonišča za 114 oseb v višini 2.000.000 din (dva milijona) na poseben račun.

V zvezi z rekonstrukcijo obrata DS imenuje:

- za vodjo investicij Primožič Marka gr. inž.
- za odgovornega delovodjo Butina Jože
- za pooblaščenega nadzornega organa Kramar Božidara dipl. gr. inž.
- Interno kontrolo bo vodil oddelek OTK
- celotni obračun del je voditi posebej in se odpre nova šifra 220.

DS potrđi »plan investicij za leto 1979« in sicer:

	din
a) Stroji in oprema	5.995.453,45
b) Gradb. investicije	5.000.000,00

Skupaj 10.995.453,45

DS potrđi »Plan investicijskih pravil za leto 1979« in sicer: din

a) Stroji in oprema	3.639.800,00
b) Gradbeni objekti	1.880.000,00

Skupaj 5.519.800,00

10. DS potrđi preknjižbe, ki se nanašajo na Posebno enoto Velo tako, kot jih navaja odločba SDK št. 06-12414-5278 z dne 14. 12. 1978.

11. a) Zbris Posebne enote Velo bo izvršen takoj, ko bomo sklep DS z dne 22. 12. 1978 poslali Zveznemu sekretariatu za gospodarstvo.

b) DS sklene, da se odpišejo sporne terjatve Primorski dom Koper za 13.722,80 din.

c) DS potrđi seznam zaposlenih z več kot 50 nadurami v mesecu decembru 1978.

č) DS sklene, da se podpiše pogodba z Poklicno kovinarsko in avtomehanično šolo Koper v znesku 27.600 din za nakup električne zapornice tip 100.

d) DS imenuje za delegata v Odbor upravljanja delovne enote Doma učencev Ljubljana tov. Drab Kristino — inštruktor vajencev v TOZD OGP.

e) DS potrđi finančni plan Osnovne organizacije sindikata TOZD za leto 1979, in sicer v znesku 326.500 din.

f) Poiskati je možnost ozvočenja v TOZD OGP, pri čemer se koristijo sredstva investicijskega vzdrževanja.

g) V kolikor so popusti in rabati še v skladu z veljavnimi predpisi, se podaljšajo pogodbe z naslednjimi naročniki:

- Kovinotehna — Tehnomercator TOZD Veleprodaja Celje,
- Lesnina TOZD Trgovina Gramex, Ljubljana,
- Elektronabava Ljubljana,
- Slovenija ceste, Ljubljana.

TOZD LIO Škofja Loka

SKLEPI

XV. redne seje DS Gradis TOZD LIO Škofja Loka, ki je bila v torek, 23. 1. 1979 ob 7. uri v sejni sobi obrata.

Točka 1.:

Na izredne odhodke se knjiži znesek 485.169,75 din — nerazčiščen saldo-konta dani predumji za OS iz leta 1976.

Točka 2.:

Tov. Hobljaj Antonu se v času obiskovanja 1. letnika gradbene delovodske šole v Ljubljani odobrijo sredstva v višini 1.000 din mesečno iz sklada skupne porabe.

Točka 3.:

DS sprejme sklep, da se zaradi fizične izrabljenosti dokončno izločijo OS v — nabavni vrednosti 274,44 × 20 5.488,80

— odpisani vrednosti 43,91 × 20 878,20

— sedanja vrednost 230,53 × 20 4.610,60

Razlika se knjiži v breme rezervnega sklada, za katerega se naredi prenos sredstev.

Točka 4.:

DS sprejme sklep, da se pri inventuri v skladišču reprodukcijskega materiala z dne 6. 11.—11. 11. 1978 knjiži v breme izrednih prihodkov znesek 6.781,17 din v breme izrednih odhodkov pa znesek 3.394,36 din.

Točka 5.:

Primanjkljaj DI na zalogi ugotovljen pri inventuri od 6. 11. do 11. 11. 1978 v znesku 263,23 din knjiži v breme izrednih odhodkov in višek v znesku 26,61 din knjiži v breme izrednih prihodkov.

Točka 6.:

DS sprejme sklep, da se komisijsko uničen material v znesku 20.619,65 din knjiži v breme izrednih odhodkov, material v višini 5.226,30 din pa se predlaga za prodajo na javni licitaciji.

Točka 7.:

Primanjkljaji DI v uporabi ugotovljeni pri inventurah v vrednosti 6.558,97 din knjižijo v breme izrednih odhodkov, viški v vrednosti 972 din pa v breme izrednih prihodkov.

Točka 8.:

Od vseh primanjkljajev ugotovljenih ob inventuri se obračunavajo tudi vsi davki — temeljni, republiški in občinski po stopnji 25,5 %.

Točka 9.:

Pristopi se k osnutku SS o trajnem poslovnem sodelovanju na osnovi skupnega prihodka v SOZD GLG.

Točka 10.:

Potrđi se osnutek SS o skupnem prihodu med TOZD lesne predelave in TOZD tovarne celuloze Medvode.

Točka 11.:

Sprejme se osnutek SS o skupnem prihodu za dobavo žaganega lesa TOZ Jelovica Škofja Loka.

Točka 12.:

Potrđi se predlog sprememb statuta SOZD GLG.

Točka 13.:

Sprejet je sklep, da se v skladu s kadrovskim načrtom v letu 1979 sprejme pripravnik sledenih poklicev:

- 1 gradbeni tehnik,
- 1 diplomirani gradbeni inženir,
- 1 ekonomist komercialist,
- 1 ekonomski tehnik.

Točka 14.:

Za udeležbo na športnih tekmovanjih za IX. Jocifov memorial, Gradisove zimske športne igre, ŠIG zimske športne igre in zimske športne igre GLG, se odobrijo sredstva v višini 40.000 din iz sklada skupne porabe.

Točka 15.:

Člani IO OOS izdelajo plan odsotnosti z dela za izvedbo plana aktivnosti OOS TOZD.

Točka 16.:

V zvezi s formiranjem Medobčinske gospodarske zbornice je v odbor za planiranje in razvoj evidentiran tov. Demšar Anton, v skupščinsko komisijo za kadrovska vprašanja tov. Kumer Franc, v komisijo za odlikovanja in priznanja pa Novak Luka.

Točka 17.:

Sprejme se spremembe in dopolnitve Poslovnika o medsebojnih odnosih pri koriščenju strojev in vozil GIP Gradis Ljubljana.

Točka 18.:

Sprejme se popravek sklepa 17. XVI. redne seje DS z dne 13. 12. 1977:

Sklep se glasi: Odobri se predlog investicijskega elaborata za rekonstrukcijo in modernizacijo proizvodnih enot v sestavu Gradis TOZD LIO Škofja Loka v vrednosti:

	din
— osnovnih sredstev	60.210.000
— trajnih obratnih sredstev	18.000.000
— 4,8 % za energetiko	2.892.000

Skupaj 81.102.000

Točka 19.:

Klubu škofjeloških študentov se odobri reklamni oglas na plakat za BRUCOVANJE v višini 500 din iz materialnih stroškov.

Točka 20.:

DS je verificiral sprejem sprememb in dopolnitev SS o združevanju dela delavcev TOZD in statuta TOZD.

Točka 21.:

Zneski od prodaje OS na licitaciji v vrednosti 135.770 din se knjižijo na poslovni sklad.

Točka 22.:

Sprejet je sklep, da se nekurantni material v znesku 161.257,70 din knjiži v breme izrednih odhodkov v znesku 154.372 din in v breme razlike v ceni 6.885,70 din.

Znesek 86.270,25 din se knjiži iz kt. 310 na kt. 725. Iztržek dobljen od licitacije v znesku 36.818,20 din pa se knjiži na izredni prihodek.

Točka 23.:

Tov. direktorja TOZD se pooblasti za najemanje kratkoročnih kreditov za obratna sredstva in komercialnih kreditov izvajalcev gradbenih del in dobaviteljev opreme.

Točka 24.:

Zaradi vedno večje potrebe za izvrševanje raznih del v inozemstvu se izda direktorju TOZD generalno pooblastilo za odobravanje službenih potovanj v tujino. Po končanem potovanju se poda poročilo delavskemu svetu.

Točka 25.:

Akontacijska vrednost točke za izplačilo OD se s 1. 1. 1979 poviša od 0,17 na 0,20.

Točka 26.:

Tov. Mlakar Ireno se imenuje za stalnega delegata skupščine Splošnega združenja gradbeništva in IGM Slovenije.

TOZD KO Maribor

SKLEPI

12. redne seje DS TOZD Gradis KO Maribor, ki je bila 22. 1. 1979 v Mariboru.

1. Sprejmejo se spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o združitvi v Ljubljansko banko — Stanovanjsko komunalno banko Ljubljana, v predlaganem besedilu.
2. Rezultati referenduma z dne 15. 1. 1979 o sprejemu:
  - Sprememb in dopolnitev Statuta TOZD KO Maribor in
  - Sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v TOZD KO Maribor, se vzamejo na znanje.

DS ugotovi, da so bili navedeni akti sprejeti, ker je zanj glasovala večina zaposlenih v TOZD.

3. DS sklene:
  - Blagajniški maksimum se določi v znesku 1.000 din za leto 1979

TOZD GE Maribor

SKLEPI

10. redne seje delavskega sveta GIP Gradis Ljubljana, TOZD GE Maribor z dne 29. januarja 1979

1. sklep:

Kasnitve obremenilnih not strojno prometnega obrata kljub večkratnim intervencijam niso rešene.

Sektor ST Ormož bo to vprašanje začasno reševal z opravljanjem tedenskih pregledov storitev in posredovanjem istih Strojno prometnemu obratu za izstavljanje obremenilnih not.

S sprejetim sklepom seznanimo strokovne službe skupnih služb s ponovno zahtevo, da ukrepajo v cilju izboljšanja poslovanja strojno prometnega obrata.

2. sklep:

V štab za koordinacijo pri izvedbi del na sektorju Sladkorne tovarne v Ormožu imenujemo Horvat inž. Vlada, Veit Vinka ter Petovar Željka, dipl. inž. gradb.

3. sklep:

O planu investicij za leto 1979 bomo razpravljali sočasno z gospodarskim načrtom za leto 1979 in zaključnim računom za leto 1978.

Do naslednje seje delavskega sveta tov. Vesenjaka Stanko pripravi pregled realizacije investicijskega plana za leto 1978 v pisni obliki tako, da ga bodo prejeli člani delavskega sveta TOZD in drugi vabljeni skupaj z vabili za naslednjo sejo.

4. sklep:

Nabavna služba je zadolžena, da do 1. marca 1979 pripravi predlog potrebnih investicijskih sredstev za organizacijo topllega napitka.

5. sklep:

Ze imenovano komisijo za podelitev gradisovih nagrad dopolnimo z dvema članoma, ki ju predlagajo IO OOS. Tako dopolnjena komisija bo odločala o podeljevanju nagrad temeljne organizacije, ki jih bomo uvedli že letos in podeljevali na Gradisov dan v oktobru.

6. sklep:

Glede na pogoje, v katerih opravljajo delo kurjači, le-ti niso upravičeni do izplačila dodatka na delo v težkih delovnih pogojih.

7. sklep:

Člani delavskega sveta so bili seznanjeni z zahvalo Osnovne šole Bučkovi za denarno pomoč, ki smo jo odobrili s 23. sklepom 9. seje.

8. sklep:

Do potrditve zaključnega računa za leto 1978 in razporeditve sredstev za investicijske potrebe koristimo sredstva amortizacije prvega četrletja v višini do 150 milijonov st. dinarjev.

9. sklep:

S 1. februarjem 1979 zvišamo akontacijsko vrednost točke od sedanjih 17 na 20 para.

10. sklep:

Pri obračunu osebnega dohodka za januar 1979 bomo poračunali tudi nadomestila osebnega dohodka za redne letne dopuste in praznike v letu 1978.

11. sklep:

O možnosti poračuna vrednosti točke za leto 1978 bomo odločali ob sprejemu zaključnega računa.

12. sklep:

Delavski svet vzame na znanje poročilo direktorja in pomočnikov.

13. sklep:

Delavski svet soglaša z vsebino Poslovnika o medsebojnih odnosih pri koriščenju strojev in vozil GIP Gradis, dodaja pa zahtevo, da svet skupnosti SPO oblikuje predlog o dopolnitvi omenjenega poslovnika z aktom, ki bo določal sistem in roke internega obračuna uslug ter sankcije za primere neizpolnjevanja obveznosti, ki zadevajo zaračunavanje in plačila storitev.

14. sklep:

Delavski svet potrjuje rezultate referenduma, opravljenega dne 9. januarja 1979 in rezultate glasovanj na zborih delovnih ljudi.

V času izvedbe zborov delovnih ljudi je v temeljni organizaciji bilo zaposlenih 1090 delavcev, kar pomeni, da so vsi omenjeni akti bili sprejeti z zadostno večino glasov.

15. sklep:

Delavski svet daje v javno razpravo predlog spremembe statuta SOZD GLG Bled, o katerem bomo odločali na referendumu.

16. sklep:

Tov. Starovasnik-Medved Barbari namesto enosobnega stanovanja odobrimo kredit za nakup stanovanja v višini 300.000 din s tem, da namensko vezemo 150.000 din iz sredstev sklada skupne porabe iz leta 1979 pri Stanovanjsko-komunalni banki Ljubljana po dogovorjenih rokih vračila in obrestni meri.

S tov. Starovasnik-Medved Barbaro sklenemo pogodbo o nakupu trisobnega stanovanja. Plačilo razlike do polne vrednosti trisobnega stanovanja prosilka uredi sama.

S sprejemom tega sklepa postanejo doslej sprejeti sklepi v zvezi z reševanjem stanovanjskega vprašanja Starovasnik-Medved Barbare neveljavni.

17. sklep:

Amortizacijsko dobo barak skrajšamo od dosedanjih 10 na 5 let ter obračunavamo

— 50 % vrednosti redne amortizacije in

— 50 % vrednosti pospešene amortizacije.

18. sklep:

Tov. Pliberšek Mirku iz Maribora, Čolnikova 10, priznamo 6.000 din odškodnine za okvaro osebnega avtomobila Zastava 850, MB 501-95, povzročeno na Ul. Pohorskega bataljona dne 26. 8. 1978.

19. sklep:

Sprejmemo samoupravni sporazum o določitvi števila delegatov uporabnikov komunalnih storitev v organih upravlja-

nja in organih samoupravne delavske kontrole komunalnih organizacij združenega dela, ki ga je predložila Skupščina občine Maribor.

20. sklep:

Delavski svet TOZD GE Maribor soglaša z imenovanjem članov koordinacijskih odborov in arbitrov v SOZD GLG Bled.

21. sklep:

Smučarskemu klubu Branik Maribor odobrimo 15.000 din za namestitev dveh transparentov ob progi slaloma na FIS-1-A.

22. sklep:

Soglašamo s ključem delitve prispevka Borštnikovemu srečanju po poprečnem številu zaposlenih v TOZD.

23. sklep:

Za delegata za skupščino splošnega združenja gradbeništva in industrije gradbenega materiala Slovenije smo imenovali tov. Gačnik Franca, dipl. inž. gradb., direktorja TOZD.

24. sklep:

Za delegata volivne enote št. 216 (temeljne organizacije GIP Gradis v Mariboru) za skupščino Medobčinskega odbora Gospodarske zbornice Slovenije za Podravje smo imenovali tov. Gačnik Franca, dipl. inž. gradb.

25. sklep:

Tov. Mustafič Fikretu je odobrena plačana odsotnost ob torkih od 14. ure dalje za čas obiskovanja tehniške šole.

26. sklep:

Delavski svet potrjuje plan zaposlovanja pripravnikov za leto 1979 in sicer:

- 3 gradbenih tehnikov,
- 2 inženirjev gradbeništva,
- 2 diplomiranih inženirjev gradbeništva in
- 2 ekonomskih tehnikov.

27. sklep:

Člani delavskega sveta so zavrnili vlogo Krajevne skupnosti Radvanje — Maribor za odobritev sredstev za kritje komunalnih potreb delovnih ljudi in občanov v tej krajevni skupnosti.

28. sklep:

Temeljni organizaciji Gradnje Ptuj smo odobrili kredit v znesku 800.000 dinarjev za dobo treh let z vsakoletnim podaljšanjem in 10 % obrestno mero. Kredit bo uporabljen pri gradnji mizarске delavnice.

29. sklep:

V februarju organiziramo eno do dvodnevni seminar za delegate delavskega sveta TOZD. Stroške seminarja predložimo v kritje Centru za izobraževanje.

30. sklep:

Člani delavskega sveta se niso odločili za sodelovanje oz. delno kritje stroškov organizacije plesa gradbincev v Mariboru.

31. sklep:

Za stalna overovatelja zapisnika delavskega sveta sta bila imenovana tov. Božič Ida in tov. Čučej Milan.

in
— dnevno polaganje gotovine na tekoči račun TOZD.

4. Primopredaja poslov individualnega poslovnega organa, se izvrši ob navzočnosti komisije, ki jo sestavljajo:

- a) tov. Černivec Ludvik
- b) tov. Požar Ljuba
- c) tov. Tominc Franc.

5. a) Pristopi se k spremembam in dopolnitvam pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke v TOZD.

- b) Za pripravo predloga sprememb se zadolži komisijo v sestavi:
  - Pernat Albin,
  - Mlakar Stanko,
  - Humek Josip,
  - Mihoci Matija,
  - Embersič Jože,
  - Galun Ernest.

6. DS odobri nadurno delo po predloženih predlogih proizvodnih enot, in sicer:

	januar ur	februar ur
a) Strojgradnja	450	500
b) Stavbno ključavničar.	320	370
c) Remont	50	250
d) Kleparska	200	450

Navedena dela se smatrajo kot delo v podaljšanem delovnem času, ne pa kot dopolnilno delo. Z ozirom na to je potrebno izpolniti potrebne obrazce ter obvestiti obračun osebnih dohodkov.

7. DS TOZD predlaga DS podjetja, da se v koordinacijske odbore SOZD »GLG« Bled imenuje naslednje člane kolektiva:

- a) V koordinacijski odbor za tržišče — Tov. Mlakar Ireno.
- b) V koordinacijski odbor za uvažanje dohodkovnih odnosov — tov. Aleš Nado.
- c) V odbor za organizacijske, kadrovske in pravne zadeve — tov. Kumar Franca.
- d) V arbitražno komisijo pa se naj imenuje tov. Demšar Antona in tov. Cegnar Franca.

8. DS sprejme na znanje osnutek gospodarskega načrta za leto 1979 s tem, da ga bodo predhodno obravnavali delavci na zboru delovnih ljudi.

9. DS odobri, da se za nadomestilo povzročene škode delavcem na gradbišču S-3, dne 19. 10. 1977, v znesku 11.890 din, da se ta znesek knjži v breme izrednih izdatkov.

10. Odobri se nabava v osnovna sredstva po predračunu 4590031 od Slovenijales, v znesku 25.576,90 din iz tč. ad 10.

11. DS odobri nabavo:

- 1 kom. TAM 75A5 kombibus s 7 + 2 sedežema vgrajenim vodnohlajenim motorjem s 75 KM — 330.200 din in
- 1 kom. TAM 75T5B kamion s podaljšanim zabojem, z loki in cerado, medosje 3200mm — 261.800 din.

12. Tov. Trobentar in Nikolič Marjani iz Razlagove 21, se da pisni odgovor, da se kvadratura stanovanja ne more znižati.

Kulturni praznik je za nami

Tako kot marsikateri pomembni dan je tudi slovenski kulturni praznik skoraj neopazno šel mimo nas. Ponekod so mu posvetili malo pozornosti, tudi proslavo, drugje ga še omenili niso. Bo že držalo, da se navade človeka ne spreminjajo tako hitro, kot bi vsaj na nekaterih področjih življenja želeli. Pa vendar — ali ne bi mogli s svojo prizadevnostjo storiti kaj tudi za širjenje kulturnega obzorja?

Kar malo neprijetno nam je, da bi sedaj opozarjali na to, od kod praznovanje kulturnega dneva, kaj nam pomeni dan, ko se je pred več kot stoletjem in pol rodil naš največji pesnik France Prešeren. V prosvetljevanju naših ljudi v kulturi nam ti podatki ne bodo veliko pomagali. Pomagala bi le akcija našega sindikata, ki bi si prizadeval skupaj z ostalimi dejavniki v temeljnih organizacijah združenega dela, da bi vsaj del sklepov in načrtovanih akcij v družbi bilo tudi pri nas uresničenih. Prvi korak je bil storjen, če bi začeli z nalogo, ki so si jo sindikati zadali pred dvema leti:

ZAHVALA

Sindikalni organizaciji skupnih služb se iskreno zahvaljujem za venco in sožalné besede ob smrti moje matere.

FRANC VINKOVIČ

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mojega dobrega moža in našega atija, se iskreno zahvaljujem in izrekamo toplo zahvalo vsem, ki ste nas tolažili pismeno in s sočutnimi besedami, vsem, ki ste ga spremili na zadnji poti, hvala za venco. Iskreno se zahvaljujemo tov. Završkovu za njeno nesebično pomoč v teh težkih dneh.

Ivanka Žvab z

Alenko, Marjeto in Simono

ZAHVALA

Ob britki in težki izgubi našega nenadomestljivega moža in očeta Juvan Jožeta, se najtopleje zahvaljujemo kolektivu gradisa tozdrkovinski obrati Maribor za denarno pomoč in poslovilne besede ob njegovem preranem grobu.

Žena Anica Juvan z družino

»... Organizacije sindikata se bodo zavzele, da bodo delavci v vsaki organizaciji združenega dela sprejeli program kulturnega razvoja in da bodo pri tem upoštevani posebni pogoji posameznega delovnega okolja pa tudi zahteve celotnega razvoja in vse tisto, kar naj zadovoljuje delovne, samoupravne in življenjske potrebe delavcev. V teh programih morajo biti celovito opredeljene naloge, ki jih bo treba opraviti, da bi dosegli visoko kulturo dela, da bi ustvarili vsestransko kulturno okolje, da bi razvijali kulturno umetniške dejavnosti in delovno proizvodno ustvarjalnost delavcev tako v delovni organizaciji kot v krajevni skupnosti, kjer njihovi delavci žive. Zato bodo osnovne organizacije sindikata poskrbele, da bodo v sleherni organizaciji združenega dela ugotavljali kulturne potrebe in interese delavcev ter na tej podlagi oblikovale celovito kulturno politiko in dolgoročno programiranje kulturnega razvoja in življenja delavcev...«

Koliko od tega smo uresničili pri nas v Gradisu? Resda so se ponekod že lotili tega dela in dobro jim gre od rok. Lepo bi bilo, ko bi jih ostali posnemali. Končno kultura ni zabava, kot bi jo nekateri radi prikazali, kultura je poleg svobode največja dobrina, ki jo lahko ima nek narod, in le kulturi se lahko marsikateri narod zahvali, da še obstaja.

Proslavili smo obletnico rojstva F. Prešerna

V domu učencev na Kvedrovi 19 v Ljubljani so učenci iz kulturne komisije pripravili skromen kulturni program v počastitev rojstva dr. Franceta Prešerna.

S filmom, ki je prikazal življenjsko pot in delo dr. Franceta Prešerna in delo njegovih prijateljev, je vzgojitelj Andrej Pajtak pričaral težko življenje in vrednost del našega velikan. V presledkih med razlago so učenci pripravili nekaj recitacij Prešernovih del.

Po končanem programu so vsi prisotni zadovoljni s ploskanjem pozdravili tiste, ki so pripravili tak program.

MILENKO NIKIČ

Promile povečujejo nevarnost

Novo leto je za nami in upam, da ste ga prijetno preživeli. V želji, da bi leto 1979 bilo za vse udeležence bolj varno od lanskega, vas naj povabim, da tudi letos v rednih torkovih oddajah prisluhnete prometnim nasvetom, saj je želja najbrž nas vseh, da bi po naših cestah čim manj tekla naša dragocena kri.

Zadnja oddaja v lanskem letu je bila namenjena kot opozorilo vsem tistim, ki radi pred vožnjo ali med njo pogledajo v kozarček. V letošnji prvi oddaji bomo zopet spregovorili o alkoholu: predvsem o njegovih posledicah delovanja v organizmu. O tem danes čisto namensko zato, da bi bili skozi vse leto osveščeni, kakšno nevarnost predstavlja alkohol v prometu.

Že majhne količine zaužitih alkoholnih pijač ima za posledico, da alkohol pride v kri in z njo do posameznih celic, tudi možganskih, kjer povzroča motnje normalnega funkcionalnega delovanja. Prisotnost alkohola v krvi kaže občutno naraščanje nevarnosti vožnje, saj voznik v takem stanju precenjuje svoje vozniške sposobnosti, zato je njegovo početje za volanom nagnjeno k nevarnim tveganjem in agresivnosti. Že pri 0,8 promila alkohola v krvi je stopnja nevarnosti štirikrat večja kot pri vožnji v treznem stanju. In nikar si ne delajmo utvar: tudi sicer zelo izkušen voznik podleže zmanjšanju sposobnosti za vožnjo zaradi vpliva alkohola. Delovne umskih in telesnih funkcij, in predvsem koordinacija med njimi, je omejeno, počasnejša in kar je največkrat zelo usodno — napačno.

Voznik pod vplivom alkohola, ki je torej zaradi precenjevanja svojih sposobnosti že itak nagnjen k nevarnim tveganjem, tudi predvsem očitno situacijo okrog sebe zaznava z omenjeno intenzivnostjo. Tako vozniki predvsem spregledajo dogajanja ob robu ceste. Občutno se jim podaljša tudi rekreacijski čas celo za sto in več procentov in torej ni čudno, da neke nevarne situacije ne morejo preprečiti, ker pač vozilo, ki bi ga normalno v nekih uoločenih situacijah že uspeli ustaviti, še kar drvi smrti v naročje. Dokazano je tudi, da se pri opitem vozniku ne samo podaljša reakcijski čas, ampak so te voznikove reakcije največkrat nepravilne. Vinjen voznik npr. ob neki nevarnosti neuspešno zavira, v tej isti situaciji pa bi trezen voznik preprečil najhujše s kakšnim drugim, bolj uspešnim manevrom.

Cestni promet zahteva dosledno disciplino udeležencev. Vinjenim ljudem je disciplina na splošno tuja. Nedisciplina na cesti in z njo neupoštevanje prometnih predpisov, pa zagotovo vodi v neusklajene osebe med udeleženci v prometu, česar nujna in zla posledica je prometna nesreča. Voznik, ki sede za volan pod vplivom alkohola in čeprav v prepričanju, da ga pač nekaj prenese, se ne more prištevat med dobre avtomobiliste. Vinski bratje vseh vrst bi se morali zavedati, da je vožnja zelo zahtevno opravilo in da potrebuje človeka: preudarnega, vestnega in skoncentriranega, ki mu ne more in ne sme ukazovati boter alkohol!

DRUGI O NAS

Zopet se je začela sezona Gradisovih seminarjev v Portorožu. Hotel »Palace« bo za več kot mesec dni nudil gostoljubje našim seminaristom. Povprašali smo osebje hotela o tem, kaj misli o sodelovanju z »Gradisom«.

Receptorka hotela: »Že osem let dokaj zadovoljivo sodelujemo z Gradisom. Zame je najbolj pomembno, kako se sodelujoči na seminarju obnašajo do dela na recepciji. Takoj moram povedati, da s tem nismo nikoli imeli problemov, kajti vsi pravočasno plačajo hotelske usluge, ne da bi čakali zadnji trenutek in potem vsi navallili na recepcijo in od mene zahtevali takojšnjo poravnano računa. To pa se dogaja

prav pogosto ostalim seminaristom, ki jih imamo. Na koncu moram dodati tudi to, da gradisovci zelo spoštujejo hotelski hišni red in niti malo ne motijo ostalih gostov.«

Šef restavracije, Franc BAGAR: »Vsa leta nazaj, kolikor sodelujemo z Gradisom je to sodelovanje plodno in uspešno. Kljub tega uspeha je tudi v tem, da smo se mi vedno prilagajali Gradisu, oni so pa razumeli nas in naše probleme, kajti mi imamo veliko seminarjev in je potrebna uskladitev med vsemi temi. Koliko smo le mogli, smo jim ustregli in pomagali in zato smo jih verjetno tudi uspeli toliko časa zadržati pri nas.«

NOVA ORGANIZACIJA VARSTVENE SLUŽBE

V letu 1978 je bila služba varstva pri delu GIP Gradis reorganizirana, oziroma organizirana v smislu Zakona o varstvu pri delu SR Slovenije, ki v 23. členu določa, da temeljna organizacija združenega dela pooblasti določenega delavca kot odgovornega za opravljanje strokovnih nalog s področja varstva pri delu, oziroma za zagotavljanje izpolnjevanja varstvenih ukrepov in normativov. Tako so vse GE in obrati imenovali svojo pooblaščenca osebo za varstvo pri delu, razen KO Maribor.

Skladno z reorganizacijo celotne službe za varstvo pri delu se je zmanjšalo število delavcev v skupni službi za varstvo pri delu na skupnih službah. S tako organizacijo službe za varstvo pri delu pričakujemo predvsem boljše rezultate glede števila nesreč pri delu in glede resnosti, pričakujemo boljše delovne pogoje delavcev in večje tehnično varstvo. Ševeda se rezultati ne morejo izboljšati čez noč, vendar pričakujemo, da se morajo pokazati večji pozitivni rezultati v letu 1979.

Gibanje nesreč

V letu 1978 je bilo v DO povprečno zaposlenih 7818 delavcev, od teh pa se je poškodovalo pri delu 474 delavcev (v letu 1977) 508 nesreč, kar znaša 6,06% zaposlenih. Preteklo leto se je poškodovalo vsak 16,49 (v letu 1977 vsak 15,21) in imamo glede pogostosti nesreč izboljšanje stanja. Ob manjšem številu nesreč pa je vsak poškodovan boloval za poškodbo 19,54 dni, kar je enako kot leto poprej.

Iz zgornjih podatkov je torej razvidno, da je pogostost nesreč manjša, resnost je enaka kot v letu 1977. Bolovanja za po-

škodbe pri delu je bilo 9246 dni (v letu 1977 9.917 dni).

Med gradbenimi TOZD ima najboljše rezultate glede pogostosti nesreč TOZD GE Ljubljana z 18 nesrečami pri 676 zaposlenih, najslabše pa TOZD GE Nizke gradnje s 54 nesrečami pri 612 zaposlenih. Med obrati in ostalimi proizvodnimi TOZD ima najboljše rezultate glede pogostosti TOZD SPO z 27 nesrečami pri 581 zaposlenih, najslabše pa TOZD Železokrivnica s 16 nesrečami pri 132 zaposlenih.

Med gradbenimi TOZD ima najboljše rezultate glede resnosti TOZD Gradnje Ptuj s 6,87 dnevi bolovanja za eno poškodbo, najslabše pa TOZD GE Koper s 41,36 dnevi bolovanja za eno poškodbo. Med obrati in ostalimi proizvodnimi TOZD ima najboljše rezultate glede resnosti TOZD Železokrivnica s 13,30 dnevi bolovanja za eno poškodbo, najslabše pa TOZD SPO s 32,37 dnevi bolovanja za eno poškodbo.

Podrobnejši podatki glede pogostosti in resnosti po posameznih TOZD so navedeni v tabeli 1. od vseh podatkov pa nam največ pove % bolovanja zaradi nesreč, saj le-ta predstavlja razmerje med bolovanjem za vse nesreče (število dni bolovanja je torej v neposredni zvezi s številom nesreč) in med dejansko prebiti dnevi na delu.

Glede na % bolovanja zaradi nesreč pri delu imajo med posameznimi TOZD in obrati najboljše rezultate: Ljubljana, Ljubljana okolica in Gradnje Ptuj z 0,3%, najslabše pa Koper z 1,1% sledijo pa Jesenice, LIO Škofja Loka in železokrivnice z 0,9%.

TABELA 3

TOZD VRSTE POŠKODB TELESA	TOZD														Σ						
	GE-CELJE	GE-PTUJ	GE-JESENICE	GE-KOPER	GE-Ljubljana	GE-Ljokolica	GE-Maribor	GE-Nizke Grad.	GE-Ravne	GE-Ljubljana	KO-Maribor	LIO-Skofj. Loka	LOSP-Ljubljana	SFO-Ljubljana		Železokrivnica	BIROJI-1-MB	Skupne Službe	Uprava Delov. Del.	Frankfurt D.	
Poškodba noge	12	8	10	4	3	10	20	11	3	3	7	9	4	13	5	1	1	1	1	1	133
Poškodba roke	8	5	13	3	3	7	15	13	7	1	2	4	3	1	1	1	1	1	1	1	83
Poškodba glave	7	1	5	1	1	1	10	3	3	1	2	1	2	3	1	1	1	1	1	1	37
Poškodba drugih delov telesa	5	1	7	1	2	1	10	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	38
Poškodba oči	4	1	5	2	1	1	8	3	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	24
Poškodba prstov	6	2	7	1	2	4	16	9	6	4	9	13	4	5	2	1	1	1	1	1	83
Poškodba hrbta	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7
Razne druge	6	7	1	4	5	6	3	44	10	5	1	2	1	2	7	1	1	1	1	1	71
SKUPAJ	57	23	48	18	18	30	82	57	30	14	21	31	16	27	16	1	1	1	1	1	474

V letu 1978 se je en delavec smrtno poškodoval (Vlado Krasič, KV strojnik, zaposlen pri TOZD GE Maribor), ko je padel v silos za pesek.

V lanskem letu so bile tudi 3 težje nesreče, ki so se dogodile pri:

- prednapenjanju (TOZD GE Maribor)
- miniranju (TOZD GE Celje)
- transportnem traku (TOZD GE Celje)

Zelo veliko poškodb je bilo na krožnih žagah, kar 15 in vse te nesreče so v večini primerov pustile trajno invalidnost.

Tabela 2 nam prikazuje stanje varstva v GIP GRADIS po posameznih mesecih

leta 1978; ter primerjavo leta 1978 z leti 1976 in 1977.

TOZD	Število nesreč na delu	Poškodoval se je vsak	Poprečni dni boloval za poškodbo	% bolovanja zaradi poškodb
Celje	51	13,9	15,3	0,6
Gradnje	23	12,2	6,9	0,3
Jesenice	48	14,4	27,9	1,1
Koper	14	17,2	41,4	0,3
Ljubljana	18	37,6	19,1	0,3
Lj. okolica	30	17,8	13,2	0,7
Maribor	82	13,9	19,0	0,6
Nizke gradnje	54	11,3	13,5	0,5
Ravne	30	16,1	16,6	0,4
KO Ljubljana	14	17,5	16,3	0,6
KO MB	21	12,4	15,9	0,9
LIO	31	10,1	18,6	0,5
OGP	16	16,0	15,3	0,7
SPO	27	21,5	32,4	0,7
Železokrivnica	16	8,3	13,5	0,9
Biro Ljubljana	—	—	—	—
Biro MB	—	—	—	—
Skupne službe	3	19,2	23,6	0,8
UDD	2	26,0	34,5	—
GIP GRADIS	474	16,5	19,5	0,6

Tabela 3 nam prikazuje vrste poškodb telesa ter njihovo število po posameznih TOZD in poškodbah po vzrokih (kje so nastale) ter njihovo število ravno tako po posameznih TOZD.

V gornjih tabelah ni podatkov za TOZD Frankfurt ker podatki s katerimi razpolagamo niso popolni.

BOŽO ŠEF, varnostni inž.

ZAHVALA

Ob izgubi mojega očeta Vinka Curka se pristrčno zahvaljujem OOS KO Ljubljana, sodelavcem v strojni delavnici in vsem izraženom Kovinskih obratov za čezno ustno in pismeno sožalje in za darovano cvetje. Hvala tudi vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Peter Curk

TABELA 2

GIP GRADIS

1978

TEL. št.	ŠTEVILO ZAPOSLENIH	DNEVI PREBITI NA DELU	DEJANSKO OBRNILENE URE	ŠTEVILO POŠKODB		BOLOVANJE								SKUPAJ		BOLEZNI POŠKODBE + BOLEZNI	DNI	%	DNI	%	DNI	%
				ŠTART	OKONČAN	ZARADI POŠKODBE				ZARADI BOLEZAV				DNI	%							
						DO 30 DNI	AND 30 DNI	Σ DNI	%	DO 30 DNI	AND 30 DNI	Σ DNI	%									
1	Januar	7696	126022	992243	28	28	358	253	611	71	0,48	5889	3540	9429	7,48	10157	8,06	218				
2	Februar	7653	129432	1024256	5	5	66	53	119	19	0,42	7235	2922	10157	7,83	10792	8,32	275				
3	Marec	7672	152542	1222443	20	20	308	221	529	26	0,47	6122	2721	8843	5,80	9573	6,29	166				
4	April	7622	128976	1124722	44	44	502	228	730	23	0,54	4851	2974	7825	6,07	8523	6,60	303				
5	Maj	7770	142741	1234340	2	2	30	30	492	30	0,50	5425	2947	8372	5,87	9087	6,37	238				
6	Junij	7915	145055	1245114	1	1	38	38	741	38	0,82	4808	2653	7461	5,44	8714	6,00	32,9				
7	Julij	7803	124165	1074897	33	33	336	275	611	33	0,49	6048	3245	9293	7,48	9904	7,98	18,5				
8	Avgust	7763	142022	1245397	45	45	477	220	697	45	0,49	5449	3031	8180	5,76	8877	6,25	15,5				
9	September	7958	142988	1246513	1	1	45	45	755	1	0,65	6437	3333	9770	6,83	10709	7,49	299				
10	Oktober	8076	147578	1293046	3	3	65	65	776	3	0,66	6792	3358	10450	7,01	11335	7,68	15,2				
11	November	7951	128367	1122682	2	2	46	46	677	24	0,72	5925	3592	9577	7,41	10445	8,13	13,9				
12	December	7953	126334	1091725	1	1	36	36	464	1	0,67	7461	3221	10682	8,44	11565	9,15	235				
	Σ - 1978	7818	1636222	13917840	1	1	473	474	5729	3457	9246	9,36	72342	37537	109879	6,92	17444	7,29	16,49	19,54		
	Σ - 1977	7725	1637958	14970030	508	511	6696	3221	9917	0,60	74643	28785	103628	6,53	1140793	6,97						
	Σ - 1976	7463	1616161	14028278	469	469	5426	2394	7820	0,49	73088	29435	102483	6,34	110313	6,83	15,71	16,80				

Tekmovanje šahistov — posamezno

Po enem letu so se v Mariboru ponovno zbrali šahisti Gradisa in v temi pomerili šahovske moči.

Med prijavljenimi smo pogrešali šahiste Gradisa iz Raven in Jesenic.

Lestvica najboljših šahistov Gradisa je bila postavljena po dveh dneh tekmovanja. Izmed 20 tekmovalcev je zasedel 1. mesto tov. Ivič Rajko. S to uvrstitvijo je še enkrat potrdil naslov lanskega zmagovalca — najboljšega šahista Gradisa.

Nadaljne uvrstitev pa so:

2. mesto — Dular Milan — TOZD GE Maribor
3. mesto — Zakič Stevo — TOZD GE Ljubljana
4. mesto — Balajc Štefan — TOZD GE Maribor
5. mesto — Stevič Lazar — TOZD GE Ljubljana
6. mesto — Marjanovič G. —

TOZD Ljubljana-okolica

7. mesto — Đurič — TOZD GE Celje

8. mesto — Jovičević Sičo — TOZD GE Maribor

Ta tekma pa je bila obenem tudi izbirna tekma za ŠIG. Šahisti, uvrščeni od 1. do 8. mesta bodo 17. marca 1979 zastopali Gradisa na tekmovanju v Radovljici. Organizator bo SGP Gorenjci iz Radovljice.

Našim šahistom želimo veliko uspehov in uvrstitev v finalni del tekmovanja, ki bo v Novem mestu.

Jovičević Sičo

Kadrovsko stanovanje — kaj je to?

Kdo in kako dodeljuje kadrovska stanovanja? To vprašanje je vse bolj pogosto predmet razprav. Pred kratkim so na Ustavnem sodišču Srbije razpravljali o Pravilniku za dodeljevanje stanovanj neke tovarne iz Paraćina. Razlog: dodeljevanje kadrovskih stanovanj strokovnjakom in kadrom, ki jih delovni organizaciji primanjkuje.

KAJ SO VSE TE RAZPRAVE O KADROVSKIH STANOVANJH DO SEDAJ POKAZALE?

Konkretno, v samoupravnem sporazumu tega kolektiva — a podobno je tudi v drugih temeljnih organizacijah združenega dela — je bilo določeno, da se še pred začetkom postopka za delitev stanovanj odvoji 15 procentov sredstev za reševanje »kadrovskih primerov«, neodvisno in izven postopka za delitev »strehe nad glavom«.

Delavski svet je na osnovi sporazuma pooblaščen, da odloča o teh sredstvih oziroma stanovanjih. Zbor delavcev je ostal po strani: potisnjen je v situacijo, da samo potrdi že sprejet sklep, čeprav gre za sredstva, ki so jih ustvarili in odvojili za stanovanja prav ti delavci.

Stališče Ustavnega sodišča je bilo jasno: tak postopek predstavlja način odtujevanja sredstev skupne porabe, kršitev neodtujljivih pravic delavca v temeljnih organizacijah združenega dela, da odločajo o vsakem dinarju.

Da ne bi prišlo do pomote: dodeljevanje kadrovskih stanovanj samo po sebi ni protustavno. V nasprotju z Ustavo je največkrat način, kako se ta stanovanja dodeljujejo.

Analiza prakse pokaže, da se o dodelitvi kadrovskih stanovanj, po nekakšnem nepisanem pravilu, odloča v zaprtih krogih, mimo delavcev, ki ustvarjajo sredstva. V pravilnikih v večini primerov ni kriterijev, na osnovi katerih se pridobivajo kadrovska stanovanja. Ta stanovanja se najpogosteje dobijo, pravzaprav, ilegalno, včasih, lahko bi rekli, po »privatni liniji«. Nekdo sebe ob pomoči posameznih struktur razglasi, da je »kader« in potem dobi »streho nad glavom«, ne da bi delavca kdorkoli kaj vprašal.

Spomnimo pozabljive, predvsem komuniste v kolektivih naslenje: v Ustavi je dobesedno zapisano, da je temeljna organizacija združenega dela osnovna oblika združevanja dela, v kateri delavci neposredno in enakopravno uresničujejo svoje družbeno-ekonomske in druge samoupravne pravice in odločajo o drugih vprašanih svojega družbeno-ekonomskega položaja.

Nobeden se ne sme igrati z Ustavo. Zadnje čase so mnogi samoupravni pravilniki bili na udarcu in so usklajeni z Ustavo in Zakonom o združenem delu, tako da je delitev kadrovskih stanovanj urejena na pravičen način.

GRADISOV VESTNIK izdaja organizacija združenega dela gradbeno industrijskega podjetja Gradisa v Ljubljani. Izhaja mesečno v 9000 izvodih. Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Mario Hernec, Franjo Štromajer, Ivanka Pogačnik, Vinko Damjan, Štefan Žemva, Vinko Koletar in Nada Muminović. Glavni in odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tehnični urednik: Matija Krnc. Tiska: Tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani. Naslov uredništva: GIP Gradisa Ljubljana, Šmartinska 134 a.

NAGRADNA KRIŽANKA V DANAŠNJI ŠTEVILKI

Med tiste, ki bodo poslali izpolnjeno križanko do 25. marca 1979, bomo razdelili naslednje nagrade:

1. nagrada 300 din
2. nagrada 200 din
3. nagrada 100 din

Pravilno izpolnjeno križanko pošljite na naslov: Uredništvo Gradisovega vestnika, GIP GRADIS Ljubljana, Ljubljana, Šmartinska 134 A.

Rešitev nagradne križanke iz prejšnje številke:

VODORAVNO: Pokopalšče, Aristoteles, Saba, RH, ave, Ade, at, gen, Baterija, Felc, strup, Ansa, burja, teolog, eksil, Arad, Otta, Na, Ra, osamilo, C, opaži, Kodak, veselica, Osp, AV, Rila, LR, on, sto, Coppi, poanta, N, Gliva, Faulkner, izdaja, Mell, 1, re, klej, RKO, dijakon, Anet, idiot, dira, žerjav, zvari, RAI, ale, čast, ak, Inari, str, merlot, Stiks, oktava, obrat.

Izrebrani so bili naslednji naši delavci:

1. nagrada 300 din: Angela Duhovnik, TOZD GE Ljubljana
2. nagrada 200 din: Moser Alojz, SPO Ljubljana
3. nagrada 100 din: Laura Lisjak, Mehanotehnika, 65310 Izola, Polje 9
Čestitamo!

